

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 5

XV aastakäik

1939

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 150 senti
6 kuu peale . 75 "
1 " " 15 "
Välismaale aastas 200 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Pärnu 41,
krt. 3. Telefon 448-35.

Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.

Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 50.—
1/2 " " 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. " 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Kulutused ravimitele on suured

P. Margna

On üldiseks nähtuseks, et tööstusliku töö seaduse § 304 ettenähtud ravikapitali tulud ei kata kaugeltki neid väljaminekuid, mis haigekassad kulutavad tegelikult kassaliikmete ravimiseks. Haigekassade statistika näitab, et kassaliikmete ravimiseks kulus 1937. a. 57,9% rohkem kui tuli sisse kindlustusmaksu ravikapitali osast. 1936. a. oli see puudujääk 52,9%. Nii siis on puudujääk suurenenud 5% võrra.

Kergib küsimus, kas ravikulude tõus ei ole sõltuvuses haigekassa juhatuse tegevusest. 1937. a. ei ole kulutused ravile tõusnud mitte ainult haigekassades, vaid veel suuremal määral neis käitistes, kes kassaliikmeid ise ravivad. Vaadeldes 9 suurema käitise kohta kogutud andmeid (puuduvad andmed Haapsalu ühishaigekassa rajoonis olevate käitiste kohta) selgub, et neis on kulutatud 1937. a. kassaliikmete ravimiseks 51,4% rohkem kui teeb välja 2% palgast. Käitised on kulutanud 1937. a. ravimiseks keskmiselt 3,03% töövõtjaile maksetavast palgast. Ainult ühes vähemas käitises on see 1,64% ja teises vähemas käitises 4,79%. Teises 7 käitises kõigub see 2,33—3,88% vahel. 1936. a. oli käitiste ülekulutus 43,1%. Sellega oleks käi-

tiste ravikulude tõus 8,3%. Haigekassades oli see 5%.

Kuigi käitiste kulud ravile on suurenenud enam kui haigekassade omad, siiski olid käitiste kulud absoluutarvudes ühe kassaliikme kohta vähemad. Haigekassad kulutasid ühe kassaliikme ravimiseks keskmiselt kr. 23,37, käitised kr. 21,73 ehk kr. 1.64 vähem.

Seitsme töölisi raviva käitise poolt on ravikulud näidatud üksikute kululiikide järgi ja arstirohtude kulusid on võimalik eraldada muudest kuludest. Selgub, et käitised on kulutanud 1937. a. arstirohtudele 24,3% ravikulude üldsummast ehk 13,5% tööliste palga kuueprotsendilisest osast või normaalse kindlustusmaksu kogusummast. Kassaliikmeid ravivad haigekassad on kulutanud samal ajal kassaliikmete ravimisel arstirohtudele 28,2% ravikulude üldsummast ehk 14,90% laekunud kindlustusmaksude kogusummast.

Kassaliikmeid ravivate haigekassade kulud perekonnaliikmete arstirohtudele tegid välja 2,55% kindlustusmaksude kogusummast. Sellega siis kulutasid haigekassad 1937. a. kindlustusmaksudest arstirohtudele 17,45%. Kuna osal haigekassadest, sealjuures ka kõige suuremal Tallinna üldhaigekassal, on

endil apteegid, kust nad saavad ravimeid tunduvalt odavamalt, siis eraapteekide hindu arvestades tõuseks haigekassade suhteline kulutus arstirohtudele üle 17,45% kindlustusmaksudest.

Paistab silma meie haigekassade poolt arstirohtude peale väljaantavate kulude suur osatähtsus võrreldes muude kuludega. Välismaistes haigekassades, kuivõrd mul on andmeid käepärast, on igal pool arstirohtudele minevate kulude osatähtsus sagedasti kaugelt väiksem, kõikides 7,3 kuni 12,5% vahel kindlustusmaksudest. Meie haigekassade seisukord on selle poolest raske, et arstirohtudele palju kulutamise arvel peab vähendama muid vajalisi kulutusi, nagu kärpima mitmesugust eriravi, haigusabirahasid ja muud, rääkimata võimalustest teha kulutusi haiguste ärahoidmise alal. Arstirohtude hinnad on meil kallid, võrreldes meie jõukustaseme ja palgaoludega. Võib arvata, et 1939. a. tõuseb arstirohtudele kulutatavate summade osatähtsus veelgi käesoleva aasta märtsis kehtima pandud uute apteekide hinnakirjade tagajärjel.

Iga kassaliikme peale kulutasid haigekassad 1937. a. arstirohtudele:

Põltsamaa haigekassa	kr.	2.84
Valga	„	3.17
Rakvere	„	3.42
Narva üldhaigekassa	„	4.44
Viljandi	„	4.78
Paide	„	4.95
Võru-Petseri	„	5.15
Kuressaare	„	5.69
Sindi	„	6.12
Pärnu	„	6.26
Tartu	„	6.32
Tallinna üldhaigekassa	„	7.38
Tallinna linna ettevõtete haigekassa	„	10.39

Need on netokulud kassaliikmeile, kust on maha arvatud tagasimaksud, juuremaksud ja apteekidelt saadavad hinnaalandused. Brutokulud on suuremad. Tallinna üldhaigekassa kulud oleksid arstirohtudele 20% hinnaalanduse juures kr. 8.66 kassaliikme kohta. Kuna perekonnaliikmete juuremaksud ja arbiabinormid on üksikutes haige-

kassades väga lahkuminevad, siis nende arstirohtude netokulude võrdlus ei paku meile õiget pilti ja seda ei ole ära toodud.

Paistab silma, et kulud arstirohtudele on esijoones madalamad neis kassades, kus liikmeskond on paisatud laiali ja sellega arstiabi kättesaadavus raskendatud arstide mitte käepärast olles. Mida kättesaadavam on arstiabi, seda suuremad on ka kulud arstirohtudele. Kuid arstiabi raske kättesaadavus on siiski vaid üks tegureist, millest on tingitud osa haigekassade arstirohtude kulude tagasihoidlikkus.

Arstiabi kerge kättesaadavus on esimese järgu tähtsusega positiivne nähtus. Kuid oleks asjatu silmad kimmi pigistada ja tulla tõendama, et sellane kulude tõus arstirohtudele on samasugune positiivne nähtus. Olen asjatundjatega rääkimisel jõudnud veendumusele, et meil ravimite väljakirjutamisel küllaltki patustatakse kokkuhoidlikkuse vastu. Tunnen arste, kellel on kalduvus võita patsientuuri usaldust sellega, et nad kirjutavad välja võimalikult kalleid ravimeid ja ikka terve rea retsepti, mis asjalikult otsustajate arstide arvates on asjatu pillamine. On teisi võimalusi kokkuhoiu saavutamiseks ravimite väljakirjutamisel, nagu ravimite kirjutamine vaid vajalises kvantumis, väljakirjutamisel apteekide töötakside silmaspidamine ja muud. Kuigi arstide suhtumisel ravimite väljakirjutamisele on kaaluv tähtsus kulude kokkuhoidmisel, ei oleks siiski õige veeretada kogu süüd arstide kaela. Leidub veel muidki tegureid, milledest tähtsaim on haigekassa juhatuse ja kassaliikmete eneste suhtumine küsimusele.

Haigekassade juhatustel on koha peal kõige parem selgitada kulude suurenemise põhjusi ja vajalisi abinõusid tarvitusele võtta. Haigekassad, kellel on oma apteegid, arvavad, et nad tõstavad sellega ravi tõhusust, kui lasuvad vabamaks ravimite tarvitamise. See meeldib muidugi kassaliikmeile. Kuid mitte liikmeile meeldimine, vaid ravi tõhusus peab olema esiplaanil. Asjalike arstide arvamisest kinnitavad

tõika, et ravimite joomise rohkus ja tervenemine ei ole kaugeltki üks ja sama.

Mis puutub haigekassa liikmete enesete suhtumisesse, siis on haigekassadel eriti tegemist hooajatöolistest liikmete korraldamisega. Töö lõppedes algab kassaliikmete rännak arstide juure sooviga saada kas tööjõuetuks tunnistamist või ravi kassa arvel. Sellepärast on sellaste kassade seisukord, kus liikmete koosseis on sagedasti vahelduv, ka arstirohtude kulude osas halvem.

Mõne haigekassa poolt on tehtud tähelepanekuid, et kulud ravimeile on suuremad, kui kassaliikmed peavad ise ravimeid apteekidest välja ostma ja siis pärast arvete haigekassale esitamist ravimi hinna tagasi saavad. Ja on haigekassasid, kes ongi seepärast lõpetanud ravimite apteekidest haigekassa arve peale väljaandmise. Juba seegi näitab, et ravimeid kasutatakse mõnigi kord vajaduseta. On juhtumeid, kus retsept viiakse apteeki ja pärast ei minda ravimi järele, tähendab, et ravimit ei olnud vaja. Võru-Petseri üldhaigekassast kirjutatakse 1938. a. aruandes: „Suureks katsumiseks haigekassale on ka nii-nimetatud tükitöölised, kes enamasti, töötades kraavi-, mullaja turbatöödel, töötavad piiramata arvu tunde päevas, saavutades niimoodi mõnikord 20—30-kroonise päevapalga. Sellase töötamisviisi juures tekivad rasked tervislikud rikked ja nädalapaari või kuu pärast (oleneb sellest, kaua teenistusvõimalusi jätkub) järgneb haigestumine, mis kestab tihti selle ajani, millal lõpevad õigused haigekassas sammetele. See kõik tekitab haigekassale suuri kulusid ravimise ja abiraha maksmise näol. Kuna tükitöö piiramata tööajaga mõjub kahjustavalt töölise tervisele, tuues enesega kaasa varajase tööjõu kaotuse, siis tuleks tööinspeksioonil valvata sellaste juhtude

järele. Peale kirjeldatud väärnähtuste ilmneb veel kuritarvitusi arstirohtude arvel: nimelt lastakse arsti poolt väljakirjutatud rohi apteegis valmis teha ja see jäetakse õige tihti välja võtmata. Teiseks on tulnud ette juhtumeid, kus tööline on apteegis kurtnud, et rohtu ei ole võimalik rahapuudusel välja osta, mille peale apteek, töolist usaldades, kviteeris arve, et kassaliikmel oleks võimalik haigekassast rohuraha kätte saada ja siis apteegile ära tasuda. Saades sel teel haigekassast rohuraha kätte, ei ilmu kassa liige enam apteeki rohu järele, jättes selle välja ostmata ja kasutades haigekassast saadud raha isiklikuks otstarbeks.“ See Võru-Petseri üldhaigekassa tähelepanek näitab, et on vaja teha kassaliikmete seas selgitustööd ja käsile võtta asjasse paranduse toomine.

Käesolevate ridade sihiks ei ole pakuda purgivaid ettepanekuid küsimuse lahendamiseks, vaid juhtida haigekassade juhatuste tähelepanu probleemi tõsidusele ning vajadusele astuda asja korraldamiseks konkreetseid samme. Oleks otstarbekohane, kui haigekassad korraldaksid ühiselt vastavate autoriteetsete asjatundjate kaudu uurimuse, kuidas on senini toimunud ravimite väljakirjutamine ja missugused muudatused kulude vähendamiseks on siin võimalikud. Nende andmete põhjal tuleks hiljem koostada üldised juhendid arstidele ravimite väljakirjutamise alal. Kuna, nagu juba eespool tähendasin, asjasse täielise otstarbekohasuse toomiseks ei ole küllaldane ainult ravimite väljakirjutamise korraldamine, vaid ka muudki üldist laadi küsimused, siis tuleks ka neid kaaluda ja sõnavõtt selles küsimuses oleks soovitatav. Arvan, et kogu selle küsimuse selgitamise ja töö koordineerimise etteotsa võiks astuda Haigekassade Liit kui haigekassade esindajate koondis.

Tööstusliku kutseoskuse seadus

Ilmar Rebane.

15. juulil 1939. a. jõustub Riigikogu poolt vastu võetud tööstusliku kutseoskuse seadus (RT 1939, 32, 238, III), asendades seni kehtinud 1935. a. meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse (SK. VI, 1938, 1, 14).

1. Ulatus.

Seaduse ulatuse küsimuse lahendab uus seadus õnnelikult (§ 1 lg. 2 ja 3). Käesoleva seaduse alla kuuluvad tööstuslikud tööalad ja ka otseselt mitte-tööstuslikud tööalad, mida haridusminister tunnistab otstarbekaks ja vajalikuks seaduse alla arvata. Tööalade seaduse alla arvamine toimub Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu poolt (§ 2 p. 1). Senine kord ses suhtes oli täiesti ebamäärane. Ühelt poolt senine seadus loetles tööstuslikud käitised, millised kuulusid seaduse alla (§ 1 lg. 1), teiselt poolt aga andis Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogule õiguse arvata seaduse alla ka teisi tööalasid samades tööstuslikes käitistes (§ 1 lg. 2), kuigi seadus üldse ei loetlenud tööalasid, millised neis tööstuslikes käitistes seaduse alla kuulusid. Tegelikult ongi Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu arvanud seaduse alla tööalasid, milliseid väga vaieldavalt võib lugeda tööstusliku töö aladeks.

2. Kutseoskuse asutused.

a) Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu.

Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu ülesanded (§ 2) on jäänud üldiselt samadeks kui need olid seni kehtinud seaduses. Nii jääb nüüdki nõukogu ülesandeks tööalade arvamine seaduse alla (§ 2 p. 1), õppeaja kestvuse määramine iga tööala kohta (§ 2 p. 2), tööstusliku kutseoskuse ametite kodukorra vastuvõtmine (§ 2 p. 4), eksami ja registreerimismaksude suuruse määramine (§ 2 p. 5), ametite vastu tõstetud kaebuste lahendamine (§ 2 p. 6), käitiste (varem isikute) nimekirja pidamine, kus on õpilaste pidamise õigus (§ 2 p. 8) ja tööstusõpilaste ülemmäära määramine käitistes (§ 2 p. 10), samuti õppetöö ja kutsetunnistuste kontrolli teostamine käitistes vastavate volinike kaudu (§ 2 p. 12). Samuti määrab nõukogu embleemid ja nende tarvitamise korra tööala, meistri või õppinud töölise kutse tühistamiseks (§ 2 p. 13), kuna varem olid üksnes meistrite embleemid. Edasi kuulub nõukogu kompetentsi mitmesuguste määruste kavade koostamine kutseomandamise eeltingimuste kohta, õpilaste pidamise jne. kohta (§ 2 p. 7, 11). Uuena on

juure tulnud õpilaste kohusliku alam-määra kindlaksmääramine käitistes (§ 2 p. 10) ja nende käitiste nimekirjade koostamine, kus tööstusõpilaste ja neid õpetavate isikute pidamine on kohuslik (§ 2 p. 9). Terves reas küsimusis (§ 2 p. 1, 2, 9, 10, 11, 13) nõukogu peab ära kuulama kutsealaste omavalitsuste arvamuse.

Nõukogu koosneb edaspidiselt 9 liikmest, nende hulgas esimehena Haridusministeeriumi kutseoskuse osakonna direktor ja liikmetena Haridus-, Majandus- ja Sotsiaalministeeriumi ning Kaubandus-tööstus-, Käsitööstus-, Töölis-, Kodumajandus- ja Õpetajate Koja esindajad (§ 3). Juure on tulnud järelikult Kodumajandus- ja Õpetajate Koja ning Sotsiaalministeeriumi esindajad. Kaubandus-tööstuskoda on kaotanud ühe esindaja Käsitööstuskojale ja töölisühingute üleriikliku keskorganisatsiooni kahe esindaja asemele on tulnud üks Tööliskoja esindaja.

b) Tööstusliku kutseoskuse ametid.

Tööstusliku kutseoskuse ametid astuvad seniste tööoskusametite asemele. Ka tööstusliku kutseoskuse ametite ülesanded (§ 10) on jäänud üldiselt samadeks, kui need olid senikehtinud seaduses. Nii jääb kutseoskuse ametite ülesandeks eksamite korraldamine ja kutsetunnistuste andmine (§ 10 p. 1), meistrite ja oskustöölise registreerimine (§ 10 p. 2), tööstusõpilaste ja õppelepingute registri pidamine (§ 10 p. 3), õppelepingute rikkumiste kohta esitatud kaebuste lahendamine (§ 10 p. 4), õppekohtade juhatamine (§ 10 p. 6), käitise valdajale õpilaste pidamise keelamine (§ 10 p. 7—11) seaduses tähendatud juhtudel ja loa andmine oskustöölise eksami õiendamiseks enne määratud õppeaja lõppu (§ 10 p. 12). Uuena on ametite kompetentsis juure tulnud kutseoskuse ameti esindajate vastu tõstetud kaebuste läbivaatamine ja otsustamine (§ 2 p. 5) ja käitiste kontrollimine õppimisvõimaluste ja õppevahekordade selgitamise otstarbel (§ 2 p. 13).

Kutseoskuse amet koosneb edaspidiselt neljast (seni 3) liikmest. Ameti juhataja määrab vahetult nõukogu, teised liikmed aga Kaubandus-tööstus-

koja, Käsitööstuskoja ja Tööliskoja poolt esitatud kandidaatide hulgast, iga koja poolt ühe (§ 13 lg. 1). Juure on tulnud Käsitööstuskoja esindaja, kuna töölisühingute üleriikliku keskkorganisatsiooni esindaja on asendatud Tööliskoja esindajaga.

Eksamite korral täiendatakse ameti koosseisu 3 liikmega sellelt tööalalt, millel eksamineeritakse (seni oli 2 ajutist liiget), Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu poolt Kaubandus-tööstuskoja, Käsitööstuskoja ja Tööliskoja poolt esitatud kandidaatide hulgast (§ 13 lg. 5).

c) Tööstusliku kutseoskuse ametite esindajad määrab Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu kohtele, kus ei ole võimalik tööstusliku kutseoskuse ametit asutada, kuid kus esindaja asjaajamise huvides on vajalik (§ 2 p. 3). Järelevalve mõttes allub esindaja ametile (§ 10 p. 5).

3. Meistrid.

Meistriks vastaval tööalal loetakse isik, kes sellena on registreeritud tööstusliku kutseoskuse ametis (§ 16). Meistrite registreerimisel on, võrreldes senikehtivat korda, tehtud järgnevad muudatused, millised taotlevad registreerimise võimaluste laiendamist:

a) registreeritakse meistritena isikuid, kes on lõpetanud kutsehariduslike õppeasutuste seaduse (SK VI, 1938, 1, 6) põhjal töötava õppeasutuse, mille lõpetamise korras on ette nähtud meistri kutse andmine (§ 17 lg. 1, p. 2),

b) registreeritakse isikuid, kes on omandanud kutsetunnistuse, mille Haridusministeeriumi kutseoskuse osakond on tunnistanud vastavaks meistri kutsetunnistusele (§ 17 lg. 1, p. 2),

c) on jäetud ära meistrina registreerimisel nende suhtes, kes on omandanud oskustöölise (seli) kutse enne 15/28. novembrit 1917 ning töötanud oma alal vähemalt viie aasta kestel juhtiva või iseseisvalt tegutseva meistrina, seesuguse meistri kohustetähtjana või käitise tehnilise (varem ükskõik millise) juhatajana, kitsendav nõue, et seesugune töötamine lõppenuks enne 1. juulit 1931. a. (§ 17 lg. 1, p. 4),

d) registreeritakse isikuid, kes on omandanud meistritunnistuse mõnes välis-

riigis, kusjuures haridusminister määrab Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu ettepanekul, missuguseid välisriikide asutuste poolt väljaantud meistritunnistusi võidakse registreerimisel võtta aluseks,

e) n.-n. soodustatud korras (§ 17 lg. 1, p. 3—5) meistrina registreerimine, mis seni kehtiva seaduse järgi oli võimalik kuni 1. juulini 1936. a., võimaldatakse edaspidiselt kolme aasta kestel, arvates vastava tööala arvamisest käesoleva seaduse alla. Neil tööaladel, millised kuuluvad seaduse alla selle jõustumisel, on võimalik soodustatud korras kutsetaotlejat meistriks registreerida veel kuni 15. juulini 1940. a., s. o. ühe aasta kestel (§ 17 lg. 2),

f) ilma eksamita registreeritakse meistrina ka neid isikuid kutseoskuse ameti otsusel ja Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu nõusolekul ning vastava isiku palvel ühe aasta kestel, arvates käesoleva seaduse jõustumisest, kes vastaval tööalal on tegutsenud vähemalt kümme aastat ja omavad kutseoskuse ameti arvates meistrikutse vastavaid oskusi ja võimeid. Samadel alustel registreeritakse meistrina isikut ühe aasta kestel arvates uue tööala arvamisest käesoleva seaduse alla (§ 17 lg. 3),

g) soodustatud korras (§ 17 p. 3—5) registreeritakse, lõppeks, meistrina ka isikuid, kes ettenähtud tähtaegadeks ei ole suutnud end registreerida ja kellele kutseoskuse ameti ettepanekul kutseoskuse nõukogu annab sellekohase loa (§ 17 lg. 4).

Üldkorras registreeritakse meistrina isik, kes on õiendanud sellekohase eksami (§ 17 lg. 1, p. 1). Meistrieksami võib õiendada isik, kes on töötanud oskustöölisena oma kutsealal vähemalt 3—5 aastat (seni vähemalt 3 aastat), kusjuures töötamisaja määrab kutseoskuse nõukogu (§ 20 lg. 1). Püsima jäävad seni võimalikud soodustused meistri eksami õiendamiseks vastava kutseharidusliku õppeasutuse, keskkooli või gümnaasiumi haridusega isikuile (§ 20 lg. 2). Uuena tuleb juure eeskiri, et uute tööalade arvamisest seaduse alla võib kolme aasta kestel õiendada meistrieksami ka oskustöölise kutse-

tunnistuse ta isik, kui ta on vastaval tööalal isiklikult töötanud vähemalt kaheksa aastat või juhtinud tööstuslikku käitist niisama kaua (§ 20 lg. 3).

Eksamitel arvestatakse esmajoones praktilisi oskusi ja teises järjekorras teoreetilisi teadmisi (§ 21).
(Pooleli.)

Sotsiaalpoliitilisi päevaküsimusi

L. JOHANSON.

Vana-Greeka legend kõneleb suurimast karistusest, mis seisis selles, et karistatu pidi kõik oma jõu ja energia koguma põhjata anumasse. Praegusaja Euroopal on osaks saanud sama karistus — ta peab oma energiaga täitma tühja ja põhjata vaati, mil on sildiks: maailma relvastumine. Suurriigid on juba ammu oma sõjakulutustega ületanud normaalse riigieelarve piirid. Nüüd tehakse relvastumisele sääraseid kulutusi, mis alles mõned aastad tagasi oleksid paistnud vaid fantaasiana.

Miljonid tonnid terast, rauda, tina, niklit, alumiiniumi, vaske, kautšukki ja muid hinnalisi materjale muudetakse kahuriteks, mürskudeks, tankideks ja pommilennukeiks, mille arv ei ole kunagi küllaldane, sest arvatav vastane valmistab neid veel enam. Selleks nõutakse rahvalt järjest suuremaid ohvreid.

Tüübiliseks näiteks on Prantsusmaa, kelle rahaminister tunnistab, et meie kõik oleme Euroopa pateetilise draama osalised.

Rahvale pannakse selle draama lavastamise kulude katteks järjest uusi kohustusi peale.

Sõjatööstus on praegugi kõige elujõulisem tööstusist. Siia ohverdatakse raha ja siin teenitakse kasusid, mis on hiigla suured. Tuletame meele vaid Prantsuse mootoritestihast „Gnom“¹, mis maailmasõja ajal teenis 1,5-miljonilise põhikapitali juures 60 milj. franki puhast kasu; maailmasõjapäevil, kus rohkesti kaubalaevu hukkus, teenisid laeva-seltsid 80—100%, P.-Ameerika ühes saanavabrikuid maksis 1917. a. 140% dividende. Kunagi ei tungi inimese ahnus nii alasti esile kui sõjapäevil.

Sõja vastu valmistamine on sõjatööstuse aktsionäridele kullasooneks.

Sõjaeelne pinge ja õhkkond halvab elu.

Kapitalid, millega võiks tarvilikku tööstust, mis valmistab rahva elutarbeid, asutada ja arendada, heidetakse sõjatööstusse, kus luuakse vaid hävitamisvahendeid.

Seejuures põgeneb kapital Euroopast, kes viib sõja hädaohus.

Suur on see hind, millega peavad rahvad lunastama maailma relvastumise. Kuid elu jätkub. Isegi sõja õhkkond ei või pidurdada elu, aga ka sotsiaalset arengut.

Kui vaadelda Eesti olusid, siis Eesti Statistika andmeil väga elav investeerimistegevuse periood, mis algas mõni aasta tagasi uute suurettevõtete rajamisega, on oma kõrgeisjuuba ületanud. Tööstustegevuses uus aktiveerimisprotsess, mis algas 1934. a., säilitas oma kõrge aktiivsuse taseme ka 1938. a., mõneski harus suudeti seda veel tõsta.

Suur- ja kesktööstuses töötajate arvu 12 kuu keskmine, mis oli viimasel kriisiaastal, 1933. a., 30.270, 1934. a. 34.818, 1935. a. 39.134, 1936. a. 45.091, 1937. a. 51.689, oli 1938. a. 52.817. Tööliste töötundide üldarv oli 1933. a. 55,8, 1934. a. 68,2, 1935. a. 75,6, 1936. a. 86,0, 1937. a. 100,1, 1938. a. 101,4 miljonit tundi. Suur- ja kesktööstuse tootmistegevuse indeksi, 12 kuu keskmine, võttes 1927—31. a. 100, oli 1933. a. 84,6, 1934. a. 99,6, 1935. a. 124,0, 1937. a. 143,3 ja 1938. a. 150,2.

Ka riigikassa investeerimise iseloomuga kulutised, mis olid 1933/34. a. eelarves 4,9 milj. kr., tõusid 1937/38. a. 18,5 ja 1938/39. a. 18,6 miljoni kroonini.

Jõu- ja töömasinate sissevedu oli 1934. a. väärtuselt 1,9 ja 1938. a. 7,5 milj. kr.

Tööstusarengut viimasel ajal peetakse ratsionaalseks, sest on teadlikult arendatud suurtööstust, mille kandjaks kaugelt suuremal määral kui kesk-, väike- ja käsitööstuses on välisturg. Tööstussaaduste eksport moodustab kuni 40% meie välisvaluuta saamise allikaist.

Tööstustoodangu brutoväärtus, kui võtta 1933. a. 100, oli 1938. a. suurtööstuses 198, kesktööstuses 202, väiketööstuses 126, käsitööstuses 125.

Eriti suur oli tõus kesktööstuses, kuna väike- ja käsitööstuses see oli väga väike.

Tööstuskaupade väljavedu oli 1929. a. 45,1, 1937. a. 40,4 ja 1938. a. 38,0 milj. kr.

Läinud aastal ei olnud töö- ja palgaoludes enam märgata nii ulatuslikke nihkumisi nagu kahel eelmisel aastal.

Ametlikel andmeil tõusis elatusmaksumuse üldindeksi (1927—31. a. = 100) läinud aastal 102,1-le, kuna see oli 1937. a. veel 97,1. Suurtööstuses tõusis tunniteenus meestel 40,1 sendilt 42,4 sendile (tõus 5,7%) ja naistel — 25,4 s-lt 26,5 s-le (tõus 4,3%). Kesktööstuses oli see tõus 7,9% meestel ja 5,8% naistel.

Töösturite esindajad väidavad, et Eesti tööstuse palgaolustikus on jõutud praegu piirini, kust edasimineku töötilde lahendamise komisjonis teatud protsendiliste palga juurepanekutega kogu tööliiskonnale ei ole enam õiglane ega mõeldav. Nõutakse palgataseme kõigkuvuse reguleerimist elumaksumusarajoonide alusel.

Nagu näitavad andmed, on tööliste palgad seevõrd madalad, et see teeb vaid osa elatis-miinumist. Tööstustööliste leibkondade büdžeti uurimused tõendavad seda, et töölis-

perekond saab rahuldada vaid osa minimaalväljaminekuid, mida oleks tarvis teha selleks, et leibkonna elu oleks terve ja rahuldav.

1938. a. oli vaid 29 töötüli. Neist 22 lahendati töötülide lahendamise komisjonis, kus otsustati 18 töötüli puhul tõsta töölise töötasusid 2—10%, 4 juhul jäeti töölise nõudmised rahuldamata, streigi õigus jäeti vaid 2 juhul.

22 töötüli haarasid vaid $\frac{1}{4}$ aasta keskmisest töölise arvust.

Nii ei ole õige väide, nagu oleks tõstetud töölise töötasusid kogu tööliskonnale.

1938. a. oli 6 streiki, mis kõik lõppesid tagajärjetult, peale ühe, mille põhjuseks oli korratu palgamaksimine ja kus streikijate nõudmine rahuldati.

Kui töösturid ütlevad, et töötülide lahendamise komisjoni poliitika on rajatud ühekülgele ja mitte küllaldaselt selgele objektiivsele alusele, siis on see õige mitte töösturite, vaid töölise suhtes.

Objektiivsete andmete alusel töötülide lahendamise komisjon oleks pidanud töötasusid enam tõstma.

Töötülide lahendamise komisjonil tuleb alati arvestada objektiivseid andmeid ja eksperitiisi tulemusi. Kuna töötülide lahendamise komisjoni tegevus asendab streigivabadust, siis tuleb tema tegevust paratamatult ka edaspidi kasutada, kuid tuleb ka muuta seadust ennast, töölise esindamiseks anda õigus ka kutseühingutele, ühtlasi ka töötütingimuste korraldamise ulatust laiendada.

Et töötasu tõsta tuleb, selle põhjenduseks on:

1) Tööstuskäitiste puhaskasu ei ole mitte vähenenud, vaid on kavakindlalt suurenenud.

2) Tööstuse tulud võimaldavad väga lühikese aja jooksul isegi kõigi tööstusettevõtetele paigutatud kapitalide amortiseerimist, näiteks põlevkivitööstuses.

3) Töötasu peab tõusma, sest praegune töötasu ei võimalda tarvilikumategi elutarvete rahuldamist.

4) Väikene, madal töötasu on rahvamajanduslikult, sotsiaalselt ja tervishoiuliselt kahjulik tervele rahvale ja riigile.

5) Elumaksumus tõuseb, ilma et sellest avalikult kõneldaks. Näiteks: küttematerjali hinna tõus linnades, suhkru hinna tõstmine (suur osa suhkru hinnast läheb tollimaksuks). Ka teiste esimese järgu toiduainete hind on tõusnud, kvaliteet aga mitte, näiteks leival.

Töötasu tõstmise kõrval peab teostuma elumaksumuse tõusu pidurdamine.

Töösturid väidavad, et töötasu tuleb ühtlustada, töölise tasu tõsta ratsionaliseerimisega. Sellejuures mõeldakse ratsionaliseerimise all mitte tehnilisi uuendusi ja täiendusi, vaid töölise tööpinge tõstmist. Tööliline töötab enam, loob enam lisaväärtusi, kuid ei saa töötasu vastavalt enam.

Töösturid pooldavad sellist ratsionaliseerimist kui kaudset vahendit tööpalkade vähendamiseks.

Ratsionaliseerimist peetakse meil nii suureks küsimuseks, et selleks töötab isegi alaline komitee: Ratsionaliseerimise Komitee.

Et selle komitee töö tulemused ei või töölise rahuldada, sobib järeldada juba ta ühekülgselt koosseisust. Hulga tööandjate esindajate kõrval töötab seal kaasa vaid üks — Tööliskoja esindaja, kes võtab osa üldseksioonist. Seega kannab see esindaja siiski suuremat vastutust kui ta õigustele ja võimetele vastav oleks.

Komitee tegeleb väga suurte ja keerukate küsimustega, nagu inimtööjõureservide täielikum ja majanduslikum tööle rakendamine, ratsionaliseerimine jne.

Tööturu reguleerimise küsimuse kallal töötab Ratsionaliseerimise Komitee tööturu komisjon, kelle ettepanekute peateid seni olid:

„Töölolu sesoonsete võngete tasastamiseks peab tööturu komisjon tööjõu rahvamajanduslikult ratsionaalsema osituse eesmärgil vajalikuks piirata põllutööde hooajal:

1. ehitustegevust (ühes teedeehituse ja maaparandustöödega);

2. tööjõunõudlust saeveskites ja turbatööstuses;

3. metsatöid.

Tahetakse seega põllutöödele enam tööjõude saada sel teel, et linnalist tööjõudu siirduks maale põllutööde hooajal.

On asutud nende ettepanekute tegelikkuse rakendamisele, mis on:

1) kahjulik rahvamajandusele, sest ta takistab tööstuse tegevust ja tegelikkuse käiku;

2) on kahjulik töölisele, sest paljudelt töödelt vabastatakse soodsamal tööhooajal tööde katkestamise läbi hulk tööjõudu, kellest vahest vähesed siirduvad hooaja põllutöödele, suur osa aga kannatab töötaolu all,

3) on kahjulik töölisele ka selle poolest, et nii surutakse hooajatöödel ja üldiselt töötasu alla.

4) on kahjulik ka haigekassadele, sest ajutiselt vallandatud töölise abistamiseks haiguse jne. puhul tuleb neil maksta suuri summasid, kuna aga tulud ära jäävad.

Tööaja pikendamisest kõneldakse töösturite koosolekul, püstitades vastavaid nõudmisi.

Tööaja pikendamine ei ole põhjendatud isegi praeguse välispoliitilise pinevuse puhul.

Mõttetud on pikendada tööpäeva selleks, et — karusnaha- ja moekaupade käitised võiksid tööjõudu senisest enam eksploateerida. Kuid vastav eelnõu ootab sügist istungjärku.

Meie väiketöösturid, kellel üks või paar töölise, haaravad tööaja pikendamise järele, et selle läbi oma tulusid tõsta. Tööpäeva lühendamine on üks töölise tähtsamaid nõudmisi. Lähem eesmärk — isegi rahvusvahelises ulatuses, on 40-tunniline tööaeg.

Tööpäeva lühendamine on põhjendatud tervishoiuliselt, kultuuriliselt, sotsiaalselt, aga ka majanduslikult, sest uurimused tõendavad, et pikema tööpäevaga ei tõuse tööviljakus.

Seda tõendavad isegi uurimused sõjapäevil Inglismaal.

Töösturid armastavad näiteid tuua neist riikidest, kus sõjale ettevalmistusteks on tööpäeva pikendatud. Kõneldakse sellest, et Prantsusmaal hädadekreetidega kaotati 40-tunniline töönädal. See oletus nõuab lähemat selgitamist. Prantsusmaal võib kõigis erakäitistes töönädalat pikendada vaid 45 tunnini. Selle piirides ei tasuta ületundide eest. Kuid ületundide eest, mis tehakse üle normaalaraja, 45-tunnisel nädalal, tasutakse 105 prots. (Blumi valitsuse ajal 125—150%.) Kuid sõjatööstuses võib töönädal ulatuda 60 tunnini.

Ka on Prantsusmaal sama dekreediga keelatud tööliste põhjendamatu vakkandamine.

Eestis ei ole tööpäeva pikendamiseks mingit tarvidust, küll aga tuleb tööajaseadus täies ulatuses ellu viia, seaduse vastu eksimisi ära hoida, seadust rakendada ka väike- ja käsitööstuses.

Sellega ühtlasi on tarvilik palgalise puhkeaja seaduse ulatuse laiendamine ja puhkeaja enese pikendamine vähemalt selle määran, mida on soovitanud eelmised konventsid. Kuigi seda on lubatud teha, siiski Eesti töösturite esinduse vastuseisule antakse liig suur kaal, mis ei ole õigustatud. Eesti töösturite esindusel on omaduseks olla kõigi sotsiaalsete reformide vastu, neid maalida tondina seinale, nende tagajärgi kujutada liialdatult. See ei ole aga veel mingi põhjendus reformi vastu. Sotsiaalne tarvidus ja areng peab siin murdma eelarvamised ja vastuseisu, nagu ta seda on teinud alati kõigi sotsiaalsete uuenduste teostamisel. Kui töösturite mõistus on reaktiivseks, siis ei põhjusta see veel sotsiaalse arengu kamitsaid.

Ka laste abiraha küsimus tuleb kord otsustamisele võtta ja tööliste perekonna abirahale kindlad alused anda.

Tähtsamaks küsimuseks on ka tööliste korteriküsimus. Arvad korterikitsikuse kohta ei vaja kordamist. Need on üldiselt teada. Samuti see kahju, mida viletsad korterid toovad rahva tervisele, mis isegi küllalt kidur on, kuna haiguslikke nähteid ja väljasuremise tunnuseid on küllaldaselt, samuti sotsiaalseid pahesid.

„Tööstustööliste asundamiseks peetakse sobivamaks elamutüübiks tööstustöölilise üheperekonnaelamut, mille juures töölis perekonnal on kasutada väike aia- ja maakrunt.“ Selle propageerijad leiavad, et võimalus elada oma majas ja töötada oma maalapil loob kindlaid eeldusi terve perekonnaelu arendamiseks ja laste kõlbeli- seks kasvatamiseks ning annab tõuget rahvastiku normaalsele kasvamisele.“

Edasi üteldakse, et:

„Oma maja ja maalappi omav tööline ei ole enam proletariaalne, kelle meeltes on kergesti muutuv, vaid omanik, kes kehtiva ühiskondliku korra säilitamisest peaks olema otsekohe huvitatud ning kellel on tugevaid sidemeid oma riigi ja rahvaga.“

Missuguseks see oma majas elamine võib kujuneda, selle kujukaks näiteks on — Kärda kalevivabriku alevik. Tekivad suletud

ringid, kus inimesed peavad leppima väikese palgaga.

Maatööliste perekondades lastekasvatamise hõlbustamiseks antakse äsja Riigikogu poolt vastu võetud seadusega lastega maatöölis perekondadele eluasemete soetamisel erisoodustusi fondist saadud laenude ja asundusametilt omandatud eluasemekohtade ostuvõlgade kustutamise teel. Laenu või ostuvõlga kustutatakse vastavalt laste arvule järgmiselt:

esimese lapse arvel	— 100 krooni
teise lapse arvel	— 150 „
kolmanda lapse arvel	— 250 „
neljanda ning iga järgneva lapse arvel	— 300 „

Kustutamised teostatakse lapse 1 a. vanuseks saamise järele.

Tööstustööliste abistamine elukorterite ehitamisel laenu ja isegi toetusega võib anda mõningaid efekte, kuid ei lahenda veel korterikitsikust, mille kaotamine nõuab suuremal määral väikekorterite, nii tööstuskustes töösturite eneste ehitamisel, aga ka — linnades ja alevites — üürikorteritena.

Kuna korteri hinnatõusul ei ole kitsikuse päevil piire, siis on vajaline reguleerimine, korterite tervishoiuline külg aga vajab korteri inspektsiooni.

Korterikitsikuse küsimus võib mõjuvat lahendust leida vaid siis, kui välismaade eeskul hakatakse ehitada tehnilistele ja tervishoiuünetele vastavaid tööliste, nagu omal ajal Viinis, veel varem Saksamaa linnades.

Tööstuslike käitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrus, mis anti 22. nov. 1937. a., ja hakkas peale küllaldast ooteaega kehtima 1. juunil 1938. a., on veel tunduval määral ellu viimata.

Nende määruste ellurakendamine aga parandaks tervishoiuolusid, vähendaks õnnetuste, haiguste ja suremuse arvu, aga ka neid kulusid, mis haigekassadel ja ühiskonnal tekitab tööliste tervise riknemise ja hävimise läbi.

Nende määruste elluviimine tasub ennast majanduslikult kuhjaga.

Ka seisab veel lahendamata haiguskindlustuse ulatuse laiendamine, tööliste vanaduse ja invaliidisuse vastu, leskede ja vaestelaste kindlustamine.

Vanad ja vigastatud töölisel vallandatakse, langevad viletsusse, kus nad siis vaevlevad, kuni eluküünal kustub.

Sellele seisukorrale tuleb lõpp teha.

Sotsiaalkindlustusseadusi on Eesti tööline küllaltki kaua oodanud, ikka on puudunud nende kehtimapanekuks sobiv aeg ja vastavad ühiskondlikud olud ja poliitilised jõud. Sotsiaalküsimuste jaatavalt otsustamise eitamisel ja pidurdamisel on töös- tureil — raskekaal.

Neid küsimusi enne ei otsustata jaatavalt, kui tööliste poolt teisele vaekausile ei heideta küllaldane raskus, mis ületab töösturite vastupanu.

Sotsiaalkindlustuse otsustamist ootab Eesti tööline sel kujul, mis vastab tema kongressidel ja konverentsidel vastu võetud ja põhjendatud seisukohtadele.

Noortööliste ja kutseoskuse küsimuses on tööliste seisukohalt tarvilik üldhariduse võimaldamine kõigile noortele, kutsehariduse andmine ja laiendamine, kuid tööstusliku kutseoskuse seadus, mis 3. juulil s. a. kehtima hakkab, ei võiks tuua raskusi neile töölistele, kes omal kutsealal töötavad ega oma seaduses ettenähtud kutsetunnistust.

Kutseharidust ei saa XX aastasajal suruda majandusliku arengu poolt kõrvaleheidetud, oma aja iganenud tsunftiaja vaimu. See vaim võib ju mõnele veidi imponeerida, sellega võib ju nii mõnigi veel läbi immutatud olla, kuid looduse seadus on: surnuid ei saa enam ellu äratada.

Majanduslikku arengut, mis on tunginud välja tsunfti-käitise ja käsitöö raamidest, ei saa enam suruda sellesse astjasse, mis juba ammu on lagunenu.

Elu seadused ja areng võivad ka kunstlikud tõkked.

Töökaitse seadusi rikutakse meil väga laialdaselt, küll töölepingu seadust, küll palgalise puhkeaja eeskirju, neid sageli vildakalt tõlgitsetes, eriti ka tööaja seadust ja teisi töökaitse eeskirju. Seepärast on esmajärgulise tähtsusega küllaldaselt tugev ja autoriteetne tööinspeksioon.

Tööinspeksiooni ametnike arv peab selleks küllalt suur olema, et ta täiel määral kõiki oma ülesandeid suudaks täita.

Teiseks — tööinspeksiooni ametnikel peab olema küllaldane autoriteet.

Mina julgeksin isegi väita, et tööinspeksiooni ametnike töötasu peaks olema selline, et tööle saaks rakendada küllaldase kvaliteediga tööjõude, ilma et need esimest võimalust kasutaksid teistele tööaladele siirdumiseks, nagu see väga korduvalt on sündinud. Praegune tööinspektorite ja nende abide töötasu on madal.

Tööinspektori autoriteet peaks nii suur olema, tema tegevus rajatud nii kindlale alusele, et nad ilma kõhklemata ja enesele halba kartmata võiksid kõikjal nõuda seaduse eeskirjade täitmist. Tööandjaid tuleks harjutada seaduse eeskirjade täitmisele nii, et neil meelegi ei tuleks neid teadlikult rikkuda ja et nad küsimust nii tõsiselt võtaksid, et

nad endile vajalikku selgust muretseksid ja kõigiti püüaksid kehtivaid seadusi austada.

Tööliste huvide kaitsel on peatähtsus just tööliste eneste asutustel — käitises töölisvanemal, kel on ka ülesandeks töökaitse ja sotsiaalkindlustuse eeskirjade järele valvamine, ning tööliste organisatsioonidel.

Töövõtjate kutseühingute ja nende liitude seadus, mis anti Riigihoidja poolt dekreedina 19. aprillil 1938. a. ja jõustus avaldamisega, on tegelikult veel ellu viimata, kuna ühinguil puuduvad veel uued põhikirjad. Uuegi seaduse järgi on kutseühingute ülesanneteks oma liikmeskonna majandusliku ja õigusliku olukorra parandamine ja kaitsmine ning ühiselulise solidariteedi ja sotsiaalse ühistöö arendamine, kutsehuvide kaitsmine ja kutsehuvides vajaliste asutuste asutamine ning ülalpidamine, kutse- või töökuse arendamine ning haridusliku ja kõlbelise taseme tõstmine, majanduslik abistamine puuduse kannatamise korral.

Meie peame kordama vana tõe, et tööliste olukorra parandamise ja töötasu tõstmise eeltingimuseks on tööliste ühistundele ja isetegevusele rajatud organisatsioon, organisatsiooni võitlusõigus ja tugevus selle võitluse kandmiseks, koalitsiooni õigus ja jõud selle õiguse kaitsmiseks, arendamiseks ja selle õiguse käsitamiseks.

Muid retsepte ei tunne tööliikumise ajalugu.

Sellepärast on ennekõike esmajärgulise tähtsusega — tööliste ühinemise ja koalitsiooni õigus ja vabadus.

Ühinemise ja koalitsiooni õigusele, enesekaitsesele oma ühise isetegevuse läbi, on töölistel loomulik õigus.

Töölised ei ole mitte võõrkehaks rahvas, vaid liha selle lihast ja veri selle verest. Töölised kuuluvad rahva elusasse organismi.

Kapitalistide heaolust ei peegeldu veel rahva heaolu, vaid — otse vastupidi.

Tööliste heaolu ei ole vastolus rahva heaoluga, vaid selles peegeldub ja kajastub rahva heaolu.

Tööliste sotsiaalse, majandusliku ja kultuurilise elutaseme tõstmine avaldab tõstvat mõju terve rahva elutasemele.

Tulevad siis võita kõik need tõkked, mis takistavad tööliste tervet elu, need tõkked ja takistused, mis suruvad alla rahva elu.

Siin on vahendiks: otstarbekas töökaitse ja sotsiaalkindlustus, tööliste õigused ja koalitsioonivabadus.

Rahvusvaheliselt sotsiaalkindlustuskandjate kongressilt

J. Mikkelson.

Genfis peeti rahvusvahelise sotsiaalkindlustuskandjate keskuse 24. nõukogu kongress, millest võtsid osa 11 riigi delegatsioonid ja rida üksikuid isikuid, samuti rahvusvaheline tööorganisatsioon ja Rahvasteliidu hügieeniorganisatsioon oma esindajate kaudu.

Aruannete järgi on kriisiaastate järele sotsiaalkindlustus Euroopas tunduvalt laienenud, kusjuures on uusi alasid kaasa tõmmatud. Enamikus Euroopa riikides sotsiaalkindlustuse korraldused haaravad kõiki kutseid või kogu või vähimalt suuremat osa tööstuslikest töövõtjatest. Samal ajal

on tunnustamist leidnud seisukoht, et põllunduses tegutsev rahvastik peab kuuluma sotsiaalkindlustuse alla, kuigi tegelikult see põhimõte on Euroopa agraarriikides alles teostamata.

Ka ülemeremaadest on sotsiaalkindlustus saavutanud uusi võite mitte ainult uues maailmas, vaid ka Kaug-Idas, Jaapanis ja Austraalias ning U.-Meremaal.

Nii on P.-A. Ühendriigid 1937. a. algul teostanud sundusliku vanaduse vastu kindlustamise, mille alla kuuluvad kõik töövõtjad, välja arvatud maatöölised ja majateenijad. Pealeselle on liiduvallitsuse poolt toetatud osa riike tööpuuduse vastu kindlustamise ning vanade eest hoolitsemisel hoolekande korras ja on parandatud sotsiaalhügieenilisi korraldusi.

Argentiinas, Brasiilias, Tšiilis ja Peruus on arendatud mitmesuguseid sotsiaalkindlustuse süsteeme. Austraalias ja Uus-Meremaal on teostatud vanaduse ja invaliiduse vastu kindlustamine nii, et kindlustatud ise ei tasu kindlustusmakske.

Erilise tähtsuse omab haiguskindlustus, mis peale otseste teatud isiku abistamise püüab parandada üldiselt rahva tervishoidu.

Belgias on laiendatud haiguskindlustuse ulatust tunduvalt ja arsti ning arstimate abi on abistamisühingute ja tuberkuloosi kassade poolt enam välja arendatud.

Prantsusmaal teostati tähtsaid parandusi haigus- ja emadekindlustuses. Kindlustuskohustusliku teenistuse piir tõsteti 30.000 frangini aastas. See piir maksab üle maa, hoolimata töökohast või perekonnaseisust. Ooteaeg viidi 6—3 päevale ja emade kindlustusel tehti mitmeid soodustusi toetuste saamisel. Haigusabiraha normi tõsteti 22—25 frangini päevas.

Greekas pandi kehtima üldine sotsiaalkindlustusseadus, mis haarab ka haiguskindlustust, mille teostamiseks asutati sotsiaalkindlustuse ameti juure eriosakond.

Suur-Britannias alandati haiguskindlustuse alla kuuluvuse alammäära noortel 16-lt 14-ni. Arstide liit avaldas memorandumit, milles Briti kutseühingute keskliidu seisukohtadega kooskõlas nõutakse arstiabi üldistamist, esmajoones selle laiendamist perekonnaliikmeile. Samuti nõuti üldist emadehoolekande siseseadmist.

Itaalias laiendati sunduslikku tiisikuse vastu kindlustamist ja emade kindlustamist maatöölisele.

Lätis laiendati haiguskindlustust aastapalgaliste maatöölisele ja nende perekonnaliikmeile. Leedus organiseeriti arsti ja ämmaemanda abi maarahvale ja määrati arste maale tervishoiu keskustesse.

Rumeenias seati sisse kõikide haiguskindlustuse alla kuuluvate kohta ka tuberkuloosi vastu kindlustamine. Selle teostamine allub sotsiaalkindlustuse keskasutusele.

Sveitsis arenes riiklikult toetatud haigekassade või tuberkuloosi kindlustuskassade tegevus tuberkuloosi vastu kindlustamisel.

Austraalias pandi maksuma üldine (sunduslik) haiguskindlustus, mis haarab kõiki töövõtjaid, välja arvatud ametnikud, kelle aastapalk tõuseb aastas üle 365 naela. Pealeselle antakse haigusraha ja tervise paranduse vahendeid.

Brasiilias hakkas maksa haiguskindlustus töövõtjate kohta tööstuses, kaubanduses, merenduses ja avalikus teenistuses. Kindlustuskulud ta-

svavad tööandjad, kindlustatud ja riik. Haiguskindlustuse puhul antakse arstiabi, haiglaravi, arstimeid ja haigusraha.

Tšiilis parandati korraldusi haiguskindlustuse alal ning arendati korterite ehituse poliitikat.

Jaapanis laiendati haiguskindlustust nendele, kel see seni puudus, maarahvale ja väiketööstuses tegutsevatele võimaldati tasuta arstiabi. Vabatahtlikult kindlustatud isikud kuulutatakse sundhaiguskindlustuse alla kuuluvateks, kuid ühe teatud ringkonna elanikkudest on $\frac{2}{3}$ vabatahtlikult kindlustatud.

U.-Meremaal koostati laiaulatuslik kava sotsiaalkindlustuse väljaarendamiseks.

Peruus arendati sotsiaalkindlustuse asutuse tervishoiu osa välja.

P.-A. Ühendriikides peeti 1938. a. juulis konverents, kus püstitati rahva tervishoiu programm, mille järele antakse tasuta arstiabi kõikidele vaesematele kodanikele, seatakse sisse emade ja laste toetus ning teised tervishoidlikud korraldused.

Samuti arenes möödunud aasta jooksul vanaduse, invaliiduse ja järelejäänute kindlustamine.

Austraalias hakkas vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustus kehtima kõikide töövõtjate kohta, välja arvatud ametnikud, kelle aastane teenistus ületab 365 naela. Kindlustuskulud tasuvad kindlustatud ja nende tööandjad. Pealesellenad saavad veel riigi poolt toetust.

Brasiilias asendati mitmed kindlustuse eriharud üldise vanaduse ja järelejäänute kindlustamisega, mis haarab kõiki isikuid, kes seni ei kuulunud erikindlustusharude alla.

Soomes hakkas käesoleva aasta vahetusel kehtima kogu rahva kohta vanaduse ja töövõime vastu kindlustus.

Jugoslaavias on tööstuses ja kaubanduses olevad töövõtjad kindlustatud vanaduse ja invaliiduse puhul, samuti on teostatud järelejäänute kindlustus. Teenijaile on samade alade kohta teostatud erikindlustus kõrgemate sammeteiga.

U.-Meremaal on ettevalmistusel laiaulatuslik sotsiaalkindlustusseadus, mis haarab ka vanaduse ja invaliiduse vastu kindlustamist. Kindlustuskulud kaetakse liikmemaksudest, mida arvestatakse 1 šilling iga teenitud või muu sissetulekuna saadud naela pealt.

Ungaris teostati obligatoorne vanaduskindlustus maatöölisele kohta, kusjuures kulud kannavad töövõtjad ja tööandjad ning riik maksab omalt poolt toetust. Neile maatöölisele, kes vanaduskindlustuse kehtimahakkamisel said 65-aastaseks, anti üleminekuaja korraldused, mille järgi nende kohta ei nõutud tavalist ooteaega. Olemasolevates sotsiaalkindlustusseadustes on tehtud arvrikkalt mitmesuguseid parandusi sammete kõrgendamiseks või sammete saamise eeltingimuste pehmendamiseks.

Belgias parandati tunduvalt kindlustatute olukorda.

Daanis viidi pensionile mineku eapäär alla 65 a. — 60 a.

Prantsusmaal pehmendati sammete saamise tingimusi. Järelejäänute toetust pikendati — 13 eluaastalt 14 eluaastani.

Luksemburgis on töölisele ja teenijatele tagatud maksuvaba abistamine vanaduse, invaliiduse ja järelejäänute kindlustamisel.

Sotsiaalkindlustuse väljaarendamisel seisavad ees veel suured ülesanded. Paljudes riikides näitab viimasel ajal toimunud areng, et kindlustuse ulatust on püütud laiendada neile suurtele töövõtjate gruppidele, kes seni kindlustuse alla ei kuulunud — eriti maatööliste jne. Samuti on paljudes maades pandud kehtima üleminekuaja korraldused nende kindlustatute kohta, kes peaksid sammeid sama ilma pikema ooteajata.

Väikesepalgaliste iseseisvate maapidajate, käsitöölise, tööstuses tegutsejate ja vabaelukusteliste olukord nõuab kindlustamist. Neile on lubatud mitmes riigis liituda n.-n. vabatahtlike, riigi poolt toetust saavate kindlustuskassadega. Seda tehti Inglismaal ja Saksamaal ning reas teistes riikides on see praegu kaalumisel.

Väikesepalgaliste iseseisvate küsimust on raske lahendada ja see nõuab igakord eraldi põhjalikku kaalumist.

Briti tervishoiuministeeriumi sotsiaalkindlustuse peadirektor Hackforth selgitas omalt poolt veel inglise haiguskindlustuse korraldusi. Briti sotsiaalkindlustuse haarab haiguse, invaliidsuse, vanaduse, järelejäänute, töövõimetute ja tööpuuduse vastu kindlustamist.

Haiguskindlustusmaksud on ühtlased ja jagunevad ainult kahte liiki: meestele ja naistele. Muus osas on maksud täiesti ühtlased ega olene vanusest, elukutsest ega palga suurusest. Inglise sotsiaalkindlustuse süsteemi aluseks oli laiaulatuslik vabatahtlik kindlustusühingute võrk. Haiguskindlustusel on ooteajaks 6 kuud, emade kindlustamisel 10 kuud ja järelejäänute kindlustamisel 2 aastat. Seniste kogemuste järgi ei lange sotsiaalkindlustuse arengust hoolimata töövõimetute arv. See on tingitud mitmest asjaolust, nagu tööpuudusest, närvlikkusest jne.

Vanaduse vastu kindlustamisel võimaldati möödunud aastal väiksema iseseisva sissetulekuga inimestel liituda üldkindlustusega. Kõik alla 55 a. vanad kodanikud võisid väikese liikmemaksuga liituda sundkindlustusega. Seda võimalust kasutati võimalust mööda väga ohtrasti.

Ühendriikide esindaja mrs. E. Dulles tähendas, et Ühendriikides on 40 miljonit isikut, kes kuuluvad sotsiaalkindlustuse alla.

Huvitavaid seletusi andis ka Paulo Pereira Da Camara, kindlustusmatemaatika nõukogu esimees Rio de Janeirost. Vanaduse, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustuse alla kuuluvad kõik, välja arvatud põllutöölised. Tööõnnetuste vastu kindlustus haarab kõiki. Üksikute käitiskassade asemele on loodud suuri kindlustuskassasid. Kutsealaliselt on eraldi kindlustatud äriteenijad, pangaametnikud ja tööstuste ametnikud ning meremehed. Vanaduse piiri sammete saamiseks tahetakse vanadus kindlustamisel määrata 60

või 65 aastale. Lesk saab poole kindlustatu toetusest, teine pool langeb laste kasuks, kusujuures poisslapsed saavad toetust kuni 18 aastani ja tütarlapsed kuni abiellumiseni. Raskeimaks küsimuseks on haiguskindlustuse teostamine, sest Brasiilias elab umbes 50 miljonit inimest 8½ miljonil ruutkilomeetril ja arste on maa-ala ulatuse ja rahvarvuga võrreldes vähe.

Edasi andsid täiendavaid ja üksikasjalisi seletusi vastavate maade esindajad oma sotsiaalpoliitiliste korralduste kohta.

Šveitsi sotsiaalkindlustuse ameti abidirektor dr. E. Niederer esines üksikasjaliku ülevaatega Šveitsi haiguskindlustuse kohta. Seal pandi haiguse ja õnnetusjuhtumite vastu kindlustus 1911. a. maksma üleüldises ulatuses, kuna Šveits koosneb võrdlemisi iseseisvatest kantonest. Vanaduse, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustus puudub. 1936. a. oli Šveitsis 1152 tunnustatud haigekassat, kes riigilt abi said, kokku 1.965.680 liikmega. 52 kassas oli enam kui 4000 liiget, kuid kokku oli neis kassades 1,4 miljonit liiget. Sellega kuulub suur enamus kindlustatutest suurematesse kassadesse, mille tegevuspiirkond ulatub sageli üle terve maa. Kindlustatuile võimaldatakse prii arstiabi, arstirohud ja operatsiooni vajadusel haiglaravi. Enamuses on olemas vaba arsti valik, kuid see on piiratud suuremalt osalt sellaste arstidega, kellega haigekassal on sõlmitud sellekohane leping. Arstiabi ja haigusraha antakse kuni 180 päeva 360 üksteisele järgneva päeva jooksul. Pealeselle on mitmesuguseid erandeid. Abiraha alamäär on 1 frank päevas, kuid sageli ulatuvad abirahad 12 frangini päevas (1 frank vastab umbes meie kroonile). Sünnitusabi maksavad kassad tavaliselt 6 nädala kestes, kuigi nad seaduse järgi selleks ei ole kohustatud. Erakordselt maksetakse sünnitusabi kuni 10 nädalani 20 franki nädalas. Kindlustusmaksu tasuvad töölisel ja riik, kes maksab 3,5—5,5 frangini iga kindlustatu pealt aastas haigekassadele. Kuigi tööandjad seaduse järgi ei saa maksustada, siiski tasuvad paljud vabatahtlikult kindlustuskulusid. Riik maksis 1937. a. 10,4 miljonit franki haigekassadele. Peale eelnimetatud maksude on veel mitmesugused erakorralised maksud võimalikud, samuti on mägestiku elanike jaoks erikorraldused. Järelevalveasutusena toimib liidu sotsiaalkindlustusamet. 1931. a. täiendati haiguskindlustuseadust sellega, et nüüd võidakse teostada tagasihoidlikul kujul ka tiisikuse vastu kindlustamist. 1936. a. oli 560.871 tiisikuse vastu kindlustatut ja riik maksis kassadele tiisikushaigete osas peale tavalise juuremaksu 368.995 franki eritoetusena. Haiguskindlustus kehtib 22 kantonis. Osalt on see sunduslik, osalt vabatahtlik. Tulevikus tahetakse olemasolevat süsteemi parandada ja koondada kassade arvu.

Kangrute tööpinge ja tervishoiuolud tekstiilvabrikus

Arstliku komisjoni aruanne uurimuse tulemustest kangrute tööpinge ja tööolude üldise tervishoiulise seisukorra kohta puuvilla ketnamise ja kudumise manufaktuuri a.-s. käitis.

Uurimine teostati arstliku komisjoni poolt koosseisus: dr. K. Pedusaar, dr.

Roostalu, dr. E. Kirsimägi. E. V. Sotsiaalministeeriumi Tervishoiu ja Hoolekande Talituse korraldusel 13. dets. 1938. a. nr. 4144.

12. dets. 1938. a. esitas Eesti Haigekassade Liit koos Tööliskojaga Sotsiaalministeeriumi Tervishoiu ja Hoolekande Talitusele märgu-

kirja, et uuritaks Balti Puuvillavabrikus ratsionaliseerimise tagajärjel tekkinud tööpinge mõju tööliste tervisele ja üldse tervishoiuolusid. Tervishoiu ja hoolekande talitus korraldas uurimuse. Tulemused on järgmised:

MATERJALID JA ANDMED.

Ad I.

Tööpinge mõju selgitamiseks kangrute subjektiivsele tervistundele küsitlesime 14 kangrut, neist 8 kangrut (57% küsitletuist) oli töötanud 6 telje peal algusest peale, s. o. 7 kuud, 2 kangrut 3 kuud ja 4 kangrut ei ole üldse 6 telje peal töötanud. Viimaseid küsitlesime selleks, et teada saada, kas nad soovivad üle minna töölt 3 telje pealt tööle 6 telje peale ja kuidas kajastub subjektiivsel väsimustundel töö 3 telje peal. Üks neist oli ajutiselt töötanud ka 6 telje peal.

88% 6 telje peal töötavat kangrut kinnitas, et töö 6 telje peal on raskem. Üks märkis, et ei saa töö raskuses vahet teha. Üks ütles, et töö 6 telje peal olevat kergem. Selle ütlust tuleb võtta reservatsiooniga, kuna ta ei jätnud oma käitumisega usaldusväärset tunnet.

Töö tegevust raskeks tööhulga kasvamine, et ei jäävat aega „hingetõmbamiseks“, kuna tuleb vahetada palju süstikuid, jätkata löime ja teha teisi töid palju rohkem kui 3 telje peal töötades, arvas 65% küsitletud kangruist, kuid 35% kangrute arvates see töö kergendus ei ole nimetamise väärt, sest abilistele üleläänud töö oli vahelduseks üldises töö monotoonuses.

6 teljega töötamine väsitavat palju tugevamalt kui kolme teljega töötamine. Tööväsimus avalduvat peaaegselt jalgade, selja ja käte väsimuses. Mõned kaebavad käte surumise ja paistetuse üle; väsib ka pea, mis avaldub uimasuses ja närvilisuses.

68% küsitletud kangruist märkis, et nad peavad pärast tööd kodus enne kodustele töödele asumist igal juhul puhkama, neist üks, kui on aega. 3 kangrut ei vajavat puhkust, 2 andis umbmääraseid vastuseid.

Hea meelega sooviksid kolme telje töö peale tagasi minna 6 kangrut, 3 kangrut ei läheks, neist 2 põhjusel, et 6 telje peal teenib rohkem. Üks küsitletud kangruist oli selles küsimuses erapooletu.

Ületunnitoid tahaksid teha küsitletuist 2 kangrut, 6 on selles küsimuses kahtlevad, 6 ei tahaks ületunnitoid teha.

Kokku võttes kangrute küsitlemise tulemusi selgub, et töö 6 teljel on raskem tööst 3 teljel, kuna 6 teljel töötades väsimus on tugevamalt tunda ja väsimus pärast tööd kestab kauem.

Ad II.

Haigestumised ja tervislikel põhjusil töölt puudumised 6 telje peal töötavate kangrute juures on proportsionaalselt samasugused kui 3 telje peal töötavate kangrute juures.

Nendele andmetele toetudes ei saa veel kinnitada, et 6 telje peal töötamine ei mõju

kangrute tervisele halvemini kui 3 telje peal töötamine, sest ainult kuus kuud kestnud töö ei tarvitse veel tekitada märgatavaid tervise rikked ka siis, kui töö on tõesti tervist kahjustav. Tööpingest tekivad terviserikked tavaliselt tekivad pikemat aega kestnud töö tagajärjel, seepärast tuleb konstateerida ainult, et tööpinge käesoleva ajani ei ole kajastunud kindlakstehtavais terviseriketes.

Ad III.

Kangrute tööpinge ja töö iseloomu vaatlemisel komisjoni liikmed võisid konstateerida, et 6 telje peal töötavate kangrute töö on intensiivsem 3 telje peal töötavate kangrute omast, sellest hoolimata, et teljed, mida kasutatakse 6 telje komplektis, on moodsamad ja nendel töötamine paremini mehhaniseeritud — jäävad automaatselt seisma, kui katkeb niit või on joosnud pool tühjaks. See uuendus võimaldab ära hoida rikkeid kanga kudedes juhul, kui kangur töö rohkuse tõttu ei märka niidi katkemist või muid korratusi telje töös ega jõua neid kohe kõrvaldada.

Tööruumides valgustus ei ole küllaldane, ventilatsioon on puudulik, õhu niiskuse näib olevat suur ja tööliste seletusel hommikul töö algul olevat ruumid liiga külmad.

Väljakäigukohtade arv on väike, riietumis-, pesemis- ja söögruume on vähe ja nende korrastamine jätab soovida.

Ad IV.

Et I jsk. tööinspektori abi on 31. aug. 1938. a. uurinud 6 telje peal töötavate kangrute töötalituse ja tegevuseta oleku ajalist kestvust, siis komisjon pidas neid andmeid usaldusväärseks ega võtnud ette uusi sellekohaseid mõõtmisi, konstateerides nimetatud tööinspektsiooni andmete põhjal, et töö 6 teljel töötades on väga intensiivne. 1½ tunni vältel üks kangur oli füüsilise tegevuseta ainult 3,8 minutit. Komisjoni tähelepanekud kangrute töö intensiivsuse vaatlemisel ühtuvad nende andmetega, kuna kõik kangrud olid kestvalt tegevuses, puhkamiseks ei näinud aega jatkuvat.

Ad V.

Vabriku juhatusest saadud andmed 42 kangru keskmise teenistuse ja tööproduktiivsuse kohta ajavahemikul 1.—15. jaan. 1939. a. näitavad, et keskmine tunnitasi 3 teljel töötades on 32,7 senti ja 6 teljel töötades 46,8 snt., s. o. 40% suurem tunnitasust 3 teljel töötades.

Töö produktiivsus sama aja vältel toodetud kangaste arvu järgi on olnud 3 teljel töötades 794,5 kangast ja 6 teljel töötades 1905 kangast. Et kangaste riide väärtus ei ole ühtlane, siis kangaste arvu suurendamisest ei saa järeldada, kui suur on produktiivsuse tõeline tõus. Produktiivsuse tõelise tõusu võiks välja arvata võrreldes ühesuguste riidesortide tootmise aega 3 ja 6 telje peal töötades. Seesugusteks riidesortideks vabriku juhatuse poolt antud andmetes on Sarga A

3 71 S, Mitkal A 5 71. Nende riidesortide tootmine ja võrdlus näitab, et 6-le teljekomplektile üle minnes töölise produktiivsus tõuseb 80—90%.

See näitab, et tööliste teenistus ei tõuse mitte proportsionaalselt nende töö produktiivsuse ja töö intensiivsusega.

Ad VI.

Tööpinge tõusust oleneva väsimuse kasvamise objektiivseks määramiseks komisjon teostas kangrute juures vastava uurimuse, uurides tööpinge mõju kangrute a) vereringvoolule sfügmograafi abil ja b) käe kindlusele ja rahule tremograafi abil, lähtudes eeldusest, et väsimus mõjutab vereringvoolu ning nõrgestab lihaste koordinaatsiooni kindlust ja suurendab käe värisemist.

Andmed väsimuse mõjust vereringvoolule: 42-st 6 teljel töötavast kangrust võtsime uurimisele 11 kangrut ja registreerisime töö algul ja töö lõpul nende sfügmogrammi.

Tulemused olid järgmised:

Kangur nr.	Vere rõhk töö algul	Töö lõpul	Pulss töö algul	Pulss töö lõpul
1	160	—	85	—
2	122	—	70	—
3	156	156	77	78
4	166	178	66	70
5	136	144	80	97
6	122	122	69	80
7	132	126	90	86
8	105	—	59	—
9	118	122	78	77
10	116	116	78	94
11	172	166	66	60

Need andmed näitavad, et vererõhu ja pulsi muutused ei paku midagi iseloomulikku. Osa kangruid reageerib väsimusele vererõhu langusega ja pulsi kiiruse vähenemisega, osa vererõhu tõusuga ja pulsi kiiruse kiirenemisega. Reaktsiooni suund on tingitud arvatavasti kangru üldtervislikust seisukorrast ja konstitutsioonilisest omapärasusest.

Käe rahu ja kindluse uurimiseks kasutasime samuti 6 teljel töötavaid kangruid.

Tulemused töö algul ja töö lõpul teostatud uurimisest olid järgmised:

Kangur nr.	Vanus	Kontaktide arv töö algul	Töö lõpu
1	45	28	31
2	25	30	38
3	46	27	31
4	44	32	40
5	43	68	78
6	27	29	34
7	39	39	45
8	34	29	—
9	37	51	52
10	38	56	27
11	50	40	35,5
Kokku	418	409	410,5
Keskmine	38	37,2	41,5

Kontrolliks teostasime samasuguse uurimuse 10-me 3 teljel töötava kangru juures.

Tulemused olid järgmised:

Kangur nr.	Vanus	Kontaktide arv töö algul	Töö lõpu
1	48	28	37
2	57	33	42
3	44	34	—
4	31	31	—
5	48	37	—
6	47	43	—
7	28	27	—
8	25	53	45
9	49	34	—
10	58	24,5	28
Kokku	344,2	344,2	152
Keskmine	45,2	34,42	38

Andmed näitavad, et käe rahu ja kindlus töö lõpul väheneb, s. o. kontaktide arv tõuseb 6 teljel töötavate kangrute juures 37,2 pealt töö algul 41,5 peale töö lõpul ja 3 telje peal töötavate kangrute juures 34,42 pealt töö algul 38 peale töö lõpul. Viimane arv on vähem tähtis, sest see on saadud ainult 4 kangru uurimisest, kuna töö lõppedes teised töö algul uuritud kangrud olid juba koju läinud, kuigi neil oli teada, et nad peaksid ilmuma uurimusele.

Võrreldes siiski väsimusest tingitud käe värisemise suurenemist töö lõpul leiame, et 6 teljel töötades käevärin suureneb 3,85 kontakti võrra ja 3 teljel töötades 3,58 kontakti võrra.

Suuremat tähelepanu väärrib aga käevärina võrdlus kahe grupi juures töö algul.

Siin näeme, et 6 teljel töötava kangrute grupi käevärin töö algul annab keskmise kontaktide arvu 37,2 ja 3 teljel töötava kangrute grupi juures käevärin annab 34,42 kontakti. Tähendab, 6 teljel töötava kangrute grupi käevärin on töö algul suurem, sellest hoolimata, et nende keskmine vanus on väiksem (6 t. töötavate kangrute juures 38 a. ja 3 teljel töötavate kangrute juures 45,2 a.). Seda käekindluse nõrgenemist 6 telje peal töötavate kangrute juures võib seletada töö tugevama intensiivsusega ja sellega, et tööväsimus ei kao järgmise päeva töö alguseks. Ei ole aga siiski täiesti kindel, et see oleks tingitud ainult väsimusest, sest käevärin võib oleneda tööväsimuse kõrval ka teistest asjaoludest.

Üldiselt katse tulemusi kokku võttes võib siiski konstateerida nimetatud objektiivselt uurimusandmeil 6 teljel töötamisel väsimuse intensiivsemat kajastumist kangrute organismis.

KOKKUVÖTE.

Kangrutelt kogutud avalduste, koha peal tehtud tähelepanekute, tööinspektorilt saadud andmete, vabriku juhatuselt saadud materjalide ja kangrute juures ettevoetud väsimusnähtuste uurimise tulemustel komisjon tuleb temale ülesandeks tehtud tööpinge ja tööolude tervishoiulise seisukorra selgitamise küsimuses A.-S. Balti Puuvillaketramise ja

Kudumise Manufaktuuri käitises järgmisele seisukohale:

I. Kangrute tööpinge 6 teljel töötades kahtlemata intensiivsem kui 3 teljel töötades. See leiab selge väljenduse enamiku kangrute suuremas väsimustundes töö lõpul ning teatud tõestuse objektiivseis uurimuse andmeis.

II. Teatud tõenäosusega on oletatav, et 6 teljel töötamisest tekki väsimus ei kao täieliselt järgmise tööpäeva alguseks, s. t. tekib väsimuse kuhjumine, mida järeldame sellest, et käevärina uurimisel käe värisemine töö algul keskmiselt nooremate 6 telje peal töötavate kangrute juures on tugevam kui keskmiselt vanemate 3 telje peal töötavate kangrute juures. Seejuures peab aga märkima, et käevärina suurenemine peale tööväsimuse võib olla tingitud ka muist, tööpingest mitteolenevaist, põhjustist.

III. Ühenduses kangrute tööpinge tõusuga 6 teljel töötades tõuseb ka nende töötasu keskmiselt 40% võrra, s. o. 14,16 senti tunnis. Töötasu suurenemine on vähem tööpinge suurenemisest.

IV. Töötingimused 6 teljel töötavatel

kangrutel võimaldavad kangrutel isetegevvalt reguleerida oma tööpinget ja sellega vältida organismi kurnamist, sellepärast ei saa ka pidada tööd 6 teljel tervishoiuliselt lubamatuks.

V. Tööpinge vähenemisel väheneb ka töötasu ning alandades tööpinget 3 teljel töötamise juures esineva tööpinge tasuni langeb töötasu arvatavasti madalamale töötasust, mida võiks saada sama tööpingega töötades 3 teljel.

VI. Käitise tööruumide sanitaarolud ventilatsiooni, valgustuse, väljakäigukohtade ja riietus-, pesemis- ning söögiruumide suhtes ei vasta täieliselt tervishoiulistele nõuetele. Käitise õues esineb mõningaid kergesti kõrvaldatavaid tööõnnetusi põhjustada võivaid puudusi.

VII. Komisjon leiab tervishoiuliselt õiglase olevat reguleerida töötingimusi sellaselt, et ühtlase tööpinge juures töötasu 6 ja 3 teljel töötamisel oleks ühtlane. Seda võib saavutada kas 6 teljel töötavate kangrute töötasu suurendamisega või tehniliste uuenduste tarvituselevõtmisega, mis vähendaksid tööpinget.

Tallinna Linnaettevõtete Haigekassa 25-aastase tegevuse ülevaade

Jaak Pink, juhatuse esimees

Haigekassa areng.

Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassa asutati 8. märtsil (uue kalendri järgi 21. märtsil) 1914. a., nimelt on sel päeval kinnitatud esimene põhikiri. Haigekassa nimetuseks oli tol ajal Tallinna Linna Haigekassa ja ta asus Linna Gaasivabriku juures ning temas olid kindlustatud kolme linna ettevõtte — Gaasi- ja Veevärgi, Elektriijaama ja Belgia aktsiaseltsi „Tallinna Hoburaudtee“ — töölised ja teenijad, seega kuulub haigekassa oma iseloomult juba tegevuse algpäevast peale ühishaigekassade hulka. Tol ajal ulatus kassaliikmete hulk kuni 350, milline arv maailmasõja ja okupatsiooni aastail langes 250 ning pärast Vabadussõda pidevalt tõusis, vastavalt sellele, kuidas Tallinna linna omavalitsus arendas ja suurendas oma tööstusi ja heakorraettevõtteid.

1925. aasta algul oli haigekassas ümarguselt 380 liiget ning järelevalveasutuste poolt taheti haigekassa ühendada Tallinna ühise haigekassaga, hoolimata sellest, et abistamine haigekassas oli sel ajal väga heal järjel, kuigi haigekassa liikmete arv oli alla 500. Samal aastal liitusid haigekassaga Linna Tramm, Mustusevoori, Turbatööstuse ja Aurupe-sumaja käitised, mis läbi liikmete arv tõusis 570 ning haigekassa võis rahulikult edasi töötada. Sel aastal muudeti haigekassa põhikiri ja asutusele anti nimeks „Tallinna Linna Omavalitsuse Ettevõtete Ühine Haigekassa“, mis järgnevatel aastail lühendati praeguseks nimeuseks „Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassa“. 1925. a. võttis haigekassa omal soovil

ja linnavalitsuse nõusolekul ka haigekassa liikmete ravimise enda korraldada, mis kuni selle ajani oli töödandja käes. 1926. a. liideti haigekassaga liikvideeruv A.-S. Vene-Balti Laevatehase Haigekassa, tehase varanduste sekvestri alla mineku tõttu, millest osa sattus Tallinna Linnavalitsuse valdusse. 1926. a. oli haigekassal 600 liiget ja 1930. a. tõusis see arv kuni 800. 1931. a. arvati haigekassa alla ka haiguskindlustusele kuuluvad linna ehitusosakonna käitised ning selle tõttu tõusis kassaliikmete arv ligi 100% võrra, muutes väikese haigekassa, korraga suurusks ümarg. 1500 liikmega. Majandusliku kriisi aastail 1932—1934, kui linn teostas laiaulatuselisi talvised hädaabitoed, tõusis kassaliikmete arv talvekuudel kuni 3000. Viimasel kolmel aastal on kassaliikmete arv püsinud võrdlemisi ühtlasena 1700—2000 piires. Haigekassas kindlustatud perekonnaliikmete arv on enamik aastaid olnud tunduvalt suurem kassaliikmete arvust, mis on iseloomustav haigekassa tegevusele, sest teistes, eriti ühishaigekassades, on perekonnaliikmete arv tavaliselt tunduvalt madalam kassaliikmete arvust. Käesolevat ajal kuuluvad haigekassa alla: Linna Elektriijaam, Gaasi- ja Veevärk, Tramm, Turbatööstus, Mustusevoori, Aurupe-sumaja ja Tallinna Linna Ehitusosakonna käitised — teede- ja kanalisatsiooniehitus, uued ehitused ja aiandus, ühes kõigi käitiste haruettevõtete, nagu ettevõtjate kaudu töövõttelepinguga ja hädaabi- ning avalike tööde korras teostatavate töödega. Praegu ulatub haigekassas kindlustatud kassa- kui ka perekonnaliikmete koguarv ligi 4000.

Kindlustatute abistamine.

Aeg haigekassa asutamisest kuni 1925. a. oli parim kogu haigekassa tegutsemise jooksul. Haigekassa asus Linna Gaasivabriku ja Elektriijaama juures ja tegutses täiesti vabriku haigekassana. Tema asjaajamist toimetasid väikese lisatasu eest ettevõtte ametnikud ning ta asus ettevõtte kontori ruumes. Ei olnud ka mingeid arusaamatusi haigekassa juhataja ja töandjate vahel, sest töandjate esindajateks linnavalitsuse poolt kuni revolutsioonijani olid ettevõtte direktorid, kes ise olid haigekassas kindlustatud. Algusest kuni 1917. a. oli liikmemaksuks 1% töötasust, mis-

sugune norm revolutsiooni päevil tõsteti 1½%-ni. Kassaliikmetele makseti haigusabiraha seadusega lubatud kõrgeimal määral — ¾ keskmisest päevapalgast — esimesest haiguspäevast alates ja ka pühade ja pühapäevade eest. Revolutsiooni päevil hakati maksma veel kõrgemat haigusabiraha, nimelt ¾ keskmisest päevapalgast, milline olukord kestis kuni 1923. a., mil see seadusevastasena keeldi järelevalveasutuse poolt. Perekonnaliikmetele võimaldati ravi haigekassa arvel järgnevalt: haiglaravi kuni kaks kuud aastas, rohud, arstivisiidid ja isegi konsultatsioonid professorite juure, samuti ka hammasteravi ning plombimine ning arsti söidukulud haige juure

Haigekassa volinikud ja kantseleiteenijad 1938. a.

I rida vasakult:	vol. J. Tõldhallik, H. Ebart, kantseleiam. B. Noonil, J. Säga, vol. K. Trepp, G. Metsvald, J. Meigo, A. Verro.
II "	K. Renstr, E. Liivak, J. Madrus, J. Haab, A. Hein, J. Pink, K. Liigand, ins. Fr. Haidak, asjaajaja A. Adermann, A. Eevardi, dr. O. Ruusla.
III "	G. Mölder, A. Puurfeldt, J. Männiko, A. Pajjas, A. Tüll, J. Moorus, E. Liibik, J. Viilard, R. Orgmets, A. Joala, Fr. Metsar, A. Oismaa.
IV "	J. Võsu, J. Tarre, H. Pahu, P. Einaste, K. Mikker, R. Loorits, R. Valliste, J. Puhkur, A. Kivisalu, R. Alavainu, J. Pajumaa, A. Paris, J. Muldmaa, E. Nielsen, A. Kullerkupp.

Haigekassa juhatus ja kantseleitteenijad 1926. a.

Istuvad vasakult:

juh. liige K. Pukk, kantseleiam. S. Sild, juh. esim. A. Hein, juh. l. A. Kalberg, V. Tolfeldt.

Seisavad püsti:

juh. l. A. Reimann, asjaajaja A. Teimann

koju tasuta haigekassa poolt täies ulatuses; ansti valik oli täiesti vaba; analüüsid kuni Kr. 1.— (100 marka) tasuta täies ulatuses; elekter- ja röntgenravi, niivõrd kui see sel ajal oli Tallinnas kättesaadav, võimaldati väikese juuremaksuga; sünnituse puhul makseti toetusraha Kr. 30.— (3000 marka) või tasuta sünnituskulud Linnahaigla taltside järgi; perekonnaliikme summa puhul makseti matusekuludeks kuni 12-aastasel Kr. 25.— ja vanemal Kr. 40.— ning perekonnaliikmeile võimaldati haigekassa arvel isegi ortopeediliste vahendite ja prillide saamist ja mudavanne ning massaaže. Ka kassaliikmete ravi ei jätnud sel ajal midagi soovida, sest seda võimaldati linna arvel ning töandja poolt selles suhtes kitsendusi ei tehtud. Kassaliikmetele ambulatoorse ravi soodsamaks kättesaamiseks asuta, töandja Linna Elektri jaama ja Gaasivabriku juure isegi ambulatooriumi, kuhu abisoovijad võisid pöörduda kergemal haigusjuhtumel. — Niisugune oli siis üldjoontes haigekassa kindlustatute abistamine haigekassa tegevuse 10 esimesel aastal. Nagu sellest nähtub, täitis haigekassa sel ajal oma ülesandeid väga laialdaselt, palju rohkem kui seadus seda nõudis, ning see oli tingitud asjaolust, et kindlustatute pere oli väike, kõik töötasid ühes kitsas ringis ja tundsid üksteist ning haigekassat kasutati ainult siis, kui selleks oli tõesti vajadus. Tagavarasid siis ei kogutud ning kõik, mis laekus, kulutati kindlustatute abistamiseks.

1925. a., kui haigekassa kassaliikmete ravi enda korraldada võttis, saades selleks küll lisakindlustusmaksu 2% tööpalgast, ei katnud haigekassa sissetulekud enam väljaminekuid ning 1926. a. tuli kassaliikmete liikmemaksu tõsta 1½%-lt 2%-ni. Igas haigekassas nõuab kassaliikmete ravi tavaliselt tunduvalt suuremaid kulusid kui selleks laekub seadusega ettenähtud töandja poolt maksetavast ravi-

maksust ning see nähtus ilmnes ka kohe Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassas, kui haigekassa kassaliikmete ravi korraldamise enda kätte võttis. Kui liikmemaks oli tõstetud 2%-ni, ei halvanud kassaliikmete ravimise haigekassa teostamisele minek küll haigekassa tegevust, kuid siiski tuli perekonnaliikmetele ravi võimaldamises ja ka kassaliikmetele haigusabirahade maksmisses mõned kitsendused teha, et tasakaalustada haigekassa sissetulekuid ja väljaminekuid. Abistamise normid, mis kinnitati 4. jaan. 1925. a. tööhoolekandeministri abi poolt nr. 21761 all ja milles kuni 1933. a. võeti ette ainult väikesi muudatusi, olid 1925.—1933. a. üldjoontes alljärgnevad. Kassaliikmeile makseti haigusabiraha kolmandast haigusepäevast, kodusel ravimisel ⅔ ja haiglas ½ keskmise päevapalga suurusest; summa puhul anti matiskuludeks 30 päeva keskmine töötasu. Arstiabi võimaldati vabal ansti valikul kassakui ka perekonnaliikmeile lepinguarstide juures, Tallinna organiseeritud arstikonnaga sõlmitud raamlepingu alusel, ja oma kui ka kõigis teistes Tallinnas tegutsevates ambulatooriumides. Eelmistel aastatel töandja poolt asutatud ambulatooriumi võttis haigekassa, kassaliikmete ravi enda korraldusse võtmisega, üle ja on seda ülal pidanud ja arendanud kuni senini, kuid selle kasutamine ei ole kindlustatuile sunduslik, s. t. abisaaja võib pöörduda ambulantsi poole, võib aga ka minna lepinguarsti juure täiesti oma vabal valikul. Peale seadusega nõutava prii haiglaravi ja tasuta kõikide arstimate saamise võimaldas haigekassa kassaliikmeile veel röntgenuurimise kui ka ravitoiminguid, diateemia-, kõrguspäikese- ja kõike Tallinnas saadavat muud elekter- ja vesiravi algaastail tasuta, kuid pärastpoole juuremaksuga, nii nagu haigekassa majanduslik seisund seda lubas. Samuti võimaldati kassaliikmeile ta-

Haigekassa juhatus, revisjoni-komisjon ja teenijaskond
1932. a.

I rida vasakult:
dr. G. Thal, rev.-kom. liige E. Toomet, juh. esimees J. Merilo, ambulantsi juh. dr. T. Ojakäär, juh. liige A. Mardla.

II rida vasakult:
rev.-kom. liige J. Lepeniit, raamatupid. L. Mändvere ?, juh. liige G. Rõõmusaar, juh. liige P. Ertna, kantsleleitmetn. L. Lentsmann, rev.-kom. l. G. Telvik.

suta massaaže, sanatoorset ravi, prillide ning ortopeediliste vahendite saamist. Haigekassa perekonnaliikmete abirahad jäid endiseks, s. o. need tasuti samas ulatuses kui haigekassa tegevuse algaastail. Ravi saamise võimalused jäid perekonnaliikmeile ka peaaegu endisiks: rohud ja kuni kahekuine haiglaravi võimaldati haigekassa arvel tasuta, arstitsõlke arsti poole pöördumiseks väljaspool oma ambulatooriumi anti haigekassa poolt igale perekonnaliikmele aastas alguses 11 tk., pärastpoole 9 tk. Eriravidest võimaldati haigekassa arvel röntgenit, kõrguspäikest ja diatenniati, samuti ka prillide ja ortopeediliste vahendite saamist ja anallüüside tegemist, kuid juba märksa suurema juuremaksuga kui haigekassa tegevuse algaastail. Perekonnaliikmeile ei võimaldatud enam haigekassa arvel massaaže, igasuguseid vanne ega tasuta arsti sõidukulusid haige juure koju. Perekonnaliikmeile võimaldati haigekassast arstiabi saamist pärast ühe kuu möödumist perekonnapea kassaliikmeks astumise ajast arvates. Nagu sellest nähtub, kitsendas kassaliikmete ravi korraldamise haigekassa kätte võtmise tunduvalt perekonnaliikmete abistamist, mis oli tingitud just sellest, et 2% kassaliikmete ravi maks tööandja poolt ei katnud kaugeltki kassaliikmete ravikulusid. Kui see asjaolu selgus, on haigekassa juhatus mitmel korral tahtnud kassaliikmete ravi korraldust tööandjale, s. o. linnavalitsusele, uuesti üle anda, kuid linnavalitsus pole sellega kumagi nõustunud. Üldiselt olid sel ajavahemikul (1925—1933) haigekassa abistamise normid siiski väga head võrreldes teiste Eestis tegutsevate haigekassadega ja ületasid tunduvalt seadusega nõutud piiri. Ka haigekassa majanduslik seisund näitas tõusu ja ta varanduslik seis 1. jaan. 1933. a. tõusis Kr. 37.786.15, kusjuures sularaha oli kassas ümarg. Kr. 28.400.—. 1932. a. asutati haigekassa ambulatooriumi juure ka hambaravi-

kabinet kahe töötava kuupalgalise anstiga, kuid kogu hambaravi ei koondatud siiski haigekassa kabinetti, sest liikmeskonnas see ei leidnud poolehoidu.

1933. a. teisel poolel ja 1934. a. elas haigekassa üle raske kriisiajastu. Ta liikmeskond muutus Linna Ehitusosakonna poolt korraldatavate ajutiste hädaabitööde tõttu väga vahelduvaks, nende massiliseks abistamiseks ei olnud haigekassa kohandatud ega suudetud seda ka lühikese aja jooksul teha; ka viis linn oma ehitusosakonna töölised igal sügisel üle hädaabitöö palkadele ja loomulikult püüdis igaüks siis pigemini haige olla ja selle aja eest palju kõrgemat abiraha saada kui külma käes rasket tööd teha, saades selle eest madalamat tasu. Ka käis üle Tallinna sel ajal raske gripitaud. Kõigi nende asjaolude tõttu kulutati ühe aastaga kõik kapitalid (ca Kr. 28.000.—) ja kuna puudus raha jooksvate kohustuste täitmiseks 1934. a. algul, siis muudeti kindlustusameti ettekirjutusel haigekassa abistamisnormid minimaalseiks, kusjuures perekonnaliikmed jäeti peaaegu ravita. Säärased kriisiaegu on üle elanud peaaegu kõik Eestis töötavad ühishaigekassad, kes on võtnud enda kätte kassaliikmete ravimise. Kuid paari aastaga kaotas linna haigekassa kriisi jäljed ning 1937. a. oli abistamine haigekassas juba täiesti normaalne.

Käesoleval ajal on abistamine ja raviandmine haigekassas korraldatud järgnevalt: haigusabiraha maksetakse kassaliikmeile kodusel ravimisel $\frac{3}{4}$ ja haiglas või teistes ravi-asutustes ravimisel $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suuruses, lühiajalistel haigestumistel teiest ja haiguse kestmisel üle 12 tööpäeva esimesest haiguspäevast peale; sünitamise puhul kodus viibitud aja eest täis- ja haiglas viibimisel $\frac{2}{4}$ päevapalka. Kassaliikmete matmise kuludeks maksetakse 25-kordne keskmine päevapalk. Abirahade maksmisel ei tehta vahet ük-

sikute või perekondadega isikute vahel. Tasuta arstiabi võimaldatakse vabal arsti valikul 30 lepinguarsti juures ja haigekassa oma ambulatooriumis, õnnetusjuhtumil või äkilise haiguse korral aga iga lähima arsti või raviasutuse kaudu. Konsultatsioonide eest professore ja eriteadlaste juures tasub haigekassa iga visiidi eest kuni Kr. 5.—, kusjuures visiitide arv ei ole piiratud. Seadusega nõutud prii haiglaravi on võimaldatud kõigis Tallinna ja ka Tartu ülikooli haiglates. Tasuta rohtude saamist võimaldatakse 5 lepinguarsteegist, kusjuures ka kõik patenteeritud rohud kuni Kr. 2.— ja ligi 100 kallimahalimat eriarstimit antakse ilma juuremaksuta. Kõik analüüsid ja haiguse uurimise toimingud, massaažid, süstimised, rektoskoopia, tsüstoskoopia, prillide ja ortopeediliste abinõude saamine on kassaliikmeile tasuta võimaldatud. Ka võimaldab haigekassa oma liikmeile, kes on olnud kassaliikmed juba üle ühe aasta, tasuta sanatoorset ravi. Igasuguseid eriraviseid, mida Tallinna ja Tartu raviasutustes on võimalik saada, nagu röntgenlühivalgustusi ja -ülesvõtteid, röntgen- ja raadiumravi, kõrguspäikest, kromayeri kiiri, elektrimassaaži, diatermiat, lühilaine- ja kõiki teisi elekterravitoominguid; igasugust vesiravi, nagu: tervismuda- ja söehappevanne, charcot-dušše jne., juure arvatud ka kõik vesiravitoomingud Tartu Vesiravilas, võimaldatakse kassaliikmeile 10—20% juuremaksuga. — Perekonnaliikmete abistamise normid on alljärgnevad: sünnituskulud haiglas võtab haigekassa enda kanda, kodusel sünnitusel maksetakse toetust Kr. 30.—. Summa puhul maksetakse perekonnaliikme matmikukuludeks Kr. 40.—. Haiglaravi võimaldatakse igale perekonnaliikmele kuni 30 päeva aastas ja sundravimisel makkushaiguste puhul kuni 60 päeva ning tasuta kuni à Kr. 3.— päevas. Ambulatoorne ravi haigekassa ambulatooriumis ühes sealt väljaantavate arstitega on perekonnaliikmeil vaba ja piiramatu perekonnaliikme registreerimise päevast alates. Ravi saamiseks väljaspool ambulatooriumi võimaldatakse igale perekonnale vastavalt suurusele aastas 6—20 arstiabitsekkki, kusjuures silmaarsti juures käimisel võib ühele tšekile märkida kuni 5 arstivisiiti. Iga tšekiga kaasaskäivate ravitoimingute eest, peale arsti honorari, nagu sidumiste jne. eest, tasub haigekassa kuni Kr. 1.—. Perekonnaliikmele ambulatoorselt tehtud operatsiooni eest tasub haigekassa kuni Kr. 5.—. Rõhete, analüüsi ja haiguste järeleuurimise toiminguid võimaldab haigekassa perekonnaliikmeile 20% juuremaksuga, röntgen- ja igasugust elektriravi 25% juuremaksuga. Kassaliikmeile võimaldatud eriravideist ei võimaldata perekonnaliikmeile ainult vesiravi ega ortopeedilisi abinõusid. Käesoleval ajal võimaldab haigekassa perekonnaliikmeile jälle tasuta sanatoorset ravi ja nõngajoulistele lastele suvelkuudel isegi kuni kaheksa kuud iga aastal tasuta kolooniates viibimist ja ravimist. See on saavutatav, mida vähesed haigekassad oma liikmeskonnale võivad lubada. Kuid meie haigekassa liikmeskond on kõik linnaelanikud ja seetõttu peab neile sanatoorne ravi olema kättesaadav, iseäranis aga kasvavale noorsoole. — Hambaravi kassa- kui ka perekonnaliikmeile on kor-

raldatud järgmiselt: hammaste ravimine ja plombimine haigekassa hambaravikabinetis on kassaliikmele tööse astumise päevast alates vaba ja piiramatu, kusjuures pole mingit juuremaksu kõige kallimastki materjalist valmistatud plombidelt. Neile kassaliikmeile, kes on olnud haigekassas kindlustatud juba kahe aastat, võimaldatakse hammaste ravi ja plombimist ka väljaspool haigekassa ravikabinetti. Kassa- kui ka perekonnaliikmeile, kes on haigekassas kindlustatud üle kolme aasta, võimaldatakse kunsthammade saamist: kassaliikmeile haigekassa hambaravikabineti kaudu lihtproteesi täiesti tasuta ja kallimahhinalisi (kullast, plaatimast jne.) väga soodsa hinnaalandusega. Sama ravi väljaspool haigekassa hambaravikabinetti on kassaliikmeile võimaldatud 20% juuremaksuga. Perekonnaliikmeile võimaldatakse kunsthammaid ainult haigekassa hambaravikabineti kaudu, kusjuures osa kulusid — tehniku töötasu ja materjali hind — jääb abisaaja kanda.

Viimaste aastate haigekassa juhatuse seadis endale eesmärgiks võimaldada kassaosalistele laialtulatusest ajakohast ravi ja see eesmärk on juba peaaegu saavutatud. Perekonnaliikmete ravimine jätab ehk mõnes osas (eriravid) veel soovida, kuid kassaliikmete ravimine on juba viidud õige kõrgemale järjele. Kassaliikmete väikestel juuremaksudel eriravidele ei ole olulist tähtsust. Haigekassa oma rahaliste tagavarade juures (üle Kr. 40.000.—) võleks võinud need juba ammugi kaotada, kuid seda pole tehtud, sest võib oletada, et sel juhul hakatakse eriravidega liialdama, mis tekitab kohe haigekassale üleliigseid otstarbetuid kulusid. Hoopis tähtsam on võimaldada kõiki eriravi liike vähese juuremaksuga, vabalt ja igas raviasutuses, kui ainult üksikuid täiesti tasuta. Ka ei oma väikesed juuremaksud rahaliselt olulist tähtsust ega takista ravi; näiteks 10%-line juuremaks iga suurema röntgenlühivalgustuse või ülesvõtte pealt, raviasutuste poolt haigekassale antavaid hinnaalandusi arvesse võttes, ei küüni 50-sendise summangi, mida hästikorraldatud haigusabirahade maksmisel suudab kanda väikesemajalainegi kassaliige. Palju koormavam on vaeseile kassaliikmeile olukord, kui nad abistamisel enne oma rahaga rohud jne. peavad välja maksma, olgugi et haigekassa need pärast täies ulatuses tagasi tasub, sest siis võib tihti juhtuda, et hädalise ravi vajaduse korral ei jätku raha ja see liukatakse edasi. Seda moodust ei ole Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassa kunagi tarvitanud, isegi oma kriisi ajal mitte. Ei saa ka pooldada mõnda nimeetatud „mehhaniseeritud ravi“ — ravi andmist ainult oma haigekassa ambulatooriumide kaudu. Seal muutub ravi talhes-tahtmata pealiskaudseks. Selle süsteemi juures kogunevad mõnede arstide ambulantsi uste taha (olgugi neid ühelgi erialalt ühes kohas mitu) alati suured sabad ja teisi seevastu külastatakse ainult hädakorral, kui enam mujale sisse ei pääse. Tekib olukord, et kind ravis mind üks arst, sealsamas peab seda aga jätkama teine, sest esimene ei saa mind ülekoommatuse tõttu enam teatud ajal vastu võtta. Nii ei saa raviv arst kunagi oma patsiendi ravikäigust täielist ülevaadet ja ravi on paratiseeritud.

Haigekassa juhatus, revisjonikomisjon ja teenijaskond 1938. a.

I rida vasakult:

dr. G. Thal, hambara-
vikab. juh. dr. K. Jä-
nes, juh. abiesim. A.
Hein, juh. esimees J.
Pink, ambulat. juh.
dr. O. Ruisla, asja-
ajaja A. Adermann.

II rida vasakult:

rev.-kom. liige K.
Trepp, rev.-kom. esi-
mees J. Põldre, juh.
liige J. Madrus, juh.
liige K. Liigand, am.
H. Remming.

III rida vasakult:

rev.-kom. liige J. Mei-
go, kantseleiam. B.
Nooni, juh. liige J.
Haab, linnav. esind.
rev.-kom. ins. Fr. Hai-
dak, dr. J. Rubanovič.

Vabal arsti valikul valib iga kassaliige endale juba ise arsti, kelle poole ta alati pöördub ja kelle vastu tal on täieline usaldus, ning ta ei mõtlegi kunagi pöörduda teise arsti poole, olgu siis, et raviv arst teda sinna saadab. Ka siin võib tekkida ülekoormatusi, sest on ju arste, kel on alati väga palju abitarvitajaid, kuid see koormatus jaguneb siis iseendast; kui üks arst ei ole kassaliikmeile enam kättesaadav, hakatakse pidevalt kasutama teist või kolmandat. Nii reguleerib elu end ise ning seega on saavutatud ajakohane ravi. Meie sotsiaalkindlustuse tegelased propageerivad küll haigekassades ainult ambulatoorse ravi sisse-
seadmist, kuid T. L. E. Haigekassa juhatuse arvates ei ole see edukas ravi arendamine. Arvan, et tõsise haiguse puhul keegi meist ei sooviks pöörduda juhuslikult vaba oleva ambulatooriumiarsti poole, ja kuidas saaks siis soovitada teistele seda, mis endale ei tundu olevat vastuvõetav. Ambulatoorne ravisüsteem on mõeldav ainult maa tööstuskeskuste juures, kus ravi teistigi ei ole võimalik teostada, ja seal ei tohiks ka olla kitsi arsti vastuvõtutundidega. Suurtes linnades tundub sellane ravi aga liikmeskonnale ebaõiglane ega anna kunagi häid tulemusi. Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassa on jätnud oma liikmeskonnale vaba arsti valiku ja püüab seda ka edasi arendada.

Lõppkokkuvõte.

Tallinna Linna Ettevõtete Haigekassa oma 25 tegevusaasta jooksul on suutnud ja suudab ka edaspidi võimaldada oma liikmeskonnale parimat ja ajakohasemat ravi. Tema

arengus ei saa olla tagasihoidlik, sest suureneb ja kasvab ju päev-päevalt Tallinna linn ja seega suurenevad ka ta asutused (ja ettevõtted (liiklemisvahendite linna kätte võtmine, elektrijaama ja gaasivabriku arendamine jne.). Viimaste aastate tegevus on näidanud, et kassa ka praeguste kindlustusmak-
sude juures (6% töötasust) võib anda kindlustatuile tõhusamat abi kui ükski teine paralleelselt töötav suurkassa. Ajalugu on näidanud, et ka väikesed haigekassad võivad oma liikmeskonnale pakkuda väga soodsat toetust ja ravi. Mitte sellest ei olene haigekassa edukas tegevus, kas ta on suur või väike, vaid sellest, kui võrd kindla ja püsiva iseloomuga on ta liikmeskond. Muutub aga haigekassa liikmeskond väga vahelduvaks, on abistamine kohe kitsikuses. Suurtes tööstuskeskustel ja vabrikutel on olemas kõik eeldused selleks, et nende haigekassade liikmeskond jääb ühtlaseks, nõuab ju arenenud tööstus alati samu kogenud oskustöölisi. Palju on olulisi momente, mida peaks silmas pidama tuleva uue haiguskindlustusseaduse ellurakendamisel. Kui üks on kindel — ärgu hävitatagu enne üksikuid elujõulisi vabriku- ja ettevõtetekassasid, laiendatagu enne sundkindlustust ja tõstetagu abistamine suurtes territoriaalkassades ajakohase kõrguseni, ärgu unustatagu sealjuures neid raskusi ja pingutusi, mida tuli üle elada praeguse haiguskindlustuskorra elluviimisel, eriti ühiskassades; küll vabrikukassad siis ise juba liituvad uute territoriaalkassadega, kui abistamine mendes on parem. Kõrgemalt abistamise tasemelt aga liit-
mise teel osa kindlustatute sundkorras madalamale tasemele viimine ei tohiks sündida kunagi ega mingil kaalutlusel.

Töölisesindajate nõudmisi ja seisukohti

Pühapäeval, 7. mail s. a., oli Tallinnas börsisaalis üleriiklik töölisesindajate, tööliskoja välilõhjamiste ja kutseühingute esindajate konverents, kus esinesid kõnedega majandusminister L. Sepp (majanduspoliitiline ülevaade) ja sotsiaalminister O. Kask (sotsiaalpoliitiline ülevaade). Nende kõnede kokkuvõtet on avaldatud ajalehtedes. Konverentsil andis ülevaate tööliskoja tegevusest esimees J. Kurvits, kuna peasekretär L. Metslang kõneles töölisesindaja ülesannetest tööliskonna juhina ja EHL sekretär L. Johanson palgaküsimusest ja tööliste sotsiaalpoliitilistest päevaküsimustest. Läbirääkimistel võeti saadikute poolt rohkesti sõna.

Vastu võeti järgmised resolutsioonid:

Palgaolude korraldamise alal.

Tööliskond jätkab võitlust palkade tõstmise eest selles ulatuses, nagu seda võimaldab tööstuse kandepõhjad ning tööliste suurenev tööviljakus.

Tööliskond peab täiesti lubamatuks igasuguseid palkade kärpimise alal.

Tööliste tööpinge tõstmiseks rajatud ratsionaliseerimine ei ole põhjendatud. Ratsionaliseerimiseks on kõigepealt tarvis käitise sisseadete täiendamist vastavalt tehnika viimasele nõudele. Ratsionaliseerimine ei tohi suurendada tööliste eksploateerimist ja vähendada inimtööjõu hinda. Ratsionaliseerimise kasudest peab tööliskond osa saama.

Töötülide lahendamise komisjoni tegevus pole tööliste võimaldamise õigustatud nõudmistega tähtselt olukorra parandamist. Selleks vajavad töölised tugevat kutseühingut, vaba palgavõitlust, ühislepinguid ja töötülide lahendamise seaduse kaotamist. Selleks peab seaduses olema ette nähtud võimalus algatada töötüli ületööhäruulises ulatuses ja laiendada töötingimusi parandav või kokkuleppe kehtivus ka sellega mitteühinevad vähemusele.

Palgakärpimistele, tööpinge tõstmisele ja muudele tööliste olukorra halvendamisele katsetele peavad kutseühingud vastama järjest suureneva aktiivsusega organisatsiooni tugevdamise ja liikmeskonna huvide kaitsmise alal, kasutades kõiki seaduslikke võimalusi, et juhtida tööliste pingutusi palgaolude ja töötingimuste parandamiseks tihedas koostöös töölisesindajate ühislepingute sõlmimise suunas.

Korteriolude alal.

Valusaimaks küsimuseks tööliste elus on kujunenud korterite küsimus. Korterid muutuvad järjest kallimaks ning korteri tervishoidlikud olud ei vasta kaasaja nõudele. Maal asuvate käitiste töölised on korteritega puudulikult varustatud ning olemasolevad vabrikukorterid on tähtselt kitsad ja viletsad.

Selle küsimuse lahendamine on edasilükkamatult vajaline ja nimelt:

1. Tuleb kohustada tööandjaid vabrikukorterite ehitamisele, kusjuures korterid ar-

vult, suuruselt ja hinnalt ning muus suhtes peavad vastama minimaalnõudele, missugused tuleks kindlaks määrata vastava määrusega. Tööandjal ei ole õigust tõsta üürihindu, nagu see juhtus Sindis, teostades see-ga kaudset palgakämpimist.

2. Tuleb asuda kavakindlale ja suurejoonelisele korteriehitamisele, rakendades selleks riigi, omavalitsuse, ühistevõime ja eramajanduse ressursse. Siinjuures tuleb võtta arvesse Skandinaavia riikides sel alal olevat praksist ja kogemusi.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal.

Tööliste tööpinge tõstmine ja tööstuse töömahu vähendamine seoses ratsionaliseerimise arenguga teevad paratamatult vajalikeks tööliste tervise kaitseks ja tööpuuduse vähendamiseks 40-tunnilise töönädala kehtimapaneku, kusjuures tööliste nõudlusest, mis on niikuini õigustamatult madal, ei tohi väheneda.

Tööpinge tõstmine tööliste tervisele kahjulikul määral tuleb keelata. Konverents ei pea õigeks, et Sotsiaalministeerium pole teinud järeldusi arstide komisjoni uurimustest Balti puuvillavabrikus.

Täiesti põhjendamatu ja lubamatu oleks, kui tööpäeva lühendamise asemel oleks asutud selle pikendamisele. Seda taotlevad meil võistlusvõimetud pisiettevõtted, kes tahavad tehnilise täiendamise asemel saavutada võimalikult rohkem lisaväärtusi ja interesse tööliste eksploateerimisest. Tööaja pikendamine ei tõsta töövõime, ega ole põhjustatud inimjõu puudusega. 20.000 töölise allkirjad tõestavad, et kogu tööliskond seisab üksmeelselt iga katse vastu pikendada tööpäeva.

Tööõnnetuste vastu võitlemine ja tervishoiu-eeskirjade elluviimise takistused tuleb kõrvaldada. Tööliste perekonnaelu nõuab tervishoiunõudele vastavaid elukortereid ja tööruume.

Haigus- ja õnnetuskindlustuse ulatus laiendamist, samuti teiste sotsiaalkindlustuste liikide elluviimist ei sae edasi lükata, ilma et see kahjustaks ühiskonda.

Võttes aluseks praegu maksivad haiguskindlustusseaduse põhimõtted tuleb Riigivolikogu sügise istungjärgu algul: 1) Laiendada haiguskindlustust kõikidele palgatöölisele. 2) Hooajatöölised peavad kuuluma haiguskindlustuse alla. 3) Uus haiguskindlustusseaduse eelnõu saadetu Tööliskojale ja ametiühingutele tutvumiseks ja võimalike paranduste tegemiseks. 4) Haigekassades peab püsima jääma haigekassa liikmete omavalitsus. 5) Haigekassadele peab jääma õigus avada igasuguseid raviasutusi ja apteekke. 6) Tuleb kaotada takistused, mis raskendavad olemasolevatel haigekassadel apteekide avamise. 7) Konverents mõistab hukka Kaubandus-tööstuskoja, Arstide Koja ja Rohuteadlaste Koja püüded muuta haiguskindlustusseadust tööliste kahjulikus suunas.

Eriti on vajaline vanaduse, invaliidisuse ja järelejäänute kindlustuse kiire teostamine, milleks on korduvalt lubadusi antud. Kuni selle teostamiseni ei tohiks olla juttu ratsionaliseerimisest.

Samuti peavad kiirele täitmisele tulema riigivõimu lubadused palgalise puhkeaja seaduse parandamiseks, eriti palgalise puhkeaja pikendamiseks.

Lasteabiraha kassad tuleb lähemal ajal ellu kutsuda Tööliskoja ettepanekute alusel. Õnnetuskindlustust teostavates organisatsioonides peavad töölised olema esindatud.

Töökaitse seaduste täitmise järelevalve peab korraldama ja kõrvaldama seaduse rikkumisi, mis on eriti suured palgamaksmise,

tööaja, tervishoiu ja tööliste õiguste kohta käivate seaduste alal.

Järelevalvet tuleb täiendada ja järelevalve autoriteeti tuleb tõsta.

Töökaitse seaduste rikkumistest tingitud kohtuasjade kiireks ja asjatundlikuks lahendamiseks tuleb nende asjade otsustamine anda erijaoskonnakohtute kätte, kusjuures asja otsustamisest teises instantsis peaksid osa võtma tööandjate ja töövõtjate esindajad.

Pealeselle võeti vastu resolutsioonid töö-turu korraldamise, organiseerimise, töölisvanemate tegevuse ja Tööliskoja tegevuse kohta.

Osavõtjaid oli umbes 300.

Valeteated Tartu üldhaigekassale

18. aprillil oli Tartu 5. jsk. kohtuniku juures arutusel Suure-Kambja sae- ja jahuveski juhataja Rudolf Lipp'u süüdistusasi Tartu üldhaigekassale valeteadete andmises. Kohtus selgus, et R. Lipp on teadlikult esitanud Tartu üldhaigekassale valeteateid tööliste Karl ja Gustav Lentsiuse töölevõtmise kohta, näidates teadetes (vorm nr. 1) ebaõigelt, nagu oleks K. Lentsius tööle võetud 1. 12. 38. a., kuna tõeliselt töölevõtmine toimus 15. 11. 38. a., ja nagu oleks G. Lentsius töötanud alates 1. 11. 38. a., ja teisel juhul 13. 2. 39. a., kuna tõeliselt oli viimane tööle võetud 15. 10. 38. a. ja teisel juhul 18. 1. 39. a. Arvestades asjaolu, et R. Lipp tunnistas end puht-südamlikult süüdi, jaoskonnakohtunik karistas R. Lippu ühekuise arestiga tingimisi üheaastase katseajaga, pannes tema peale erilist kohtumaksu Kr. 15.— ja kohtukulud.

23. jaanuaril 1938. a. oli Tartu 3. jsk. kohtuniku juures arutusel pagaritööstuse valdaja Alide Soo süüdistusasi Tartu üldhaigekassale valeteadete andmises. Kohtus selgus, et A. Soo on annud Tartu üldhaigekassale valeteateid tema käitise tööliste A. Meieri ja J. Klauseni tööletuleku aja (vorm. nr. 1) ja neile maksetud palgasummade (vorm nr. 2) kohta sept.- ja okt.-kuus 1938. a., milles kohtualune end ka süüdi tunnistas. Jaoskonnakohtunik karistas A. Sood kahenädalase arestiga tingimisi, üheaastase katseajaga, ühtlasi talt sisse nõudes kohtumaksu Kr. 5.—.

21. märtsil 1939. a. oli Tartu 2. jaosk. kohtuniku juures arutusel Tartus asuva pesukoja valdaja Alide Martini süüteo asi Tartu üldhaigekassale valeteadete andmises tööliste Maria Joosepi töölevõtmise kohta (vorm nr. 1). Kohtus selgus, et A. Martin on näidanud M. Joosepi töölevõtmise ajaks 12. 12. 38. a., kuid tegelikult on viimane tööle asunud 14. 11. 38. a. A. Martin tunnistas end süüdi. Jaoskonnakohtunik karistas A. Martinit kahekuise arestiga tingimisi, kaheaastase katseajaga, pannes tema peale kohtumaksu Kr. 5.— ja kohtukulud.

8. veebr. 1939. a. oli Tartu 5. jsk. kohtuniku juures arutusel Leevi veski tegeliku pidaja Gerda Gradusovi süüdistus Tartu üldhaigekassale valeteadete andmises tööliste

Richard Borga tööleasumise ja talle maksetud palga suuruse kohta, milles süüdlane end ka süüdi tunnistas. Kohus karistas G. Gradusovi ühekuise arestiga tingimisi, üheaastase katseajaga, ühtlasi sisse nõudes 5 kr. kohtumaksu ja kõik kohtukulud.

18. märtsil 1939. a. oli Tartu 4. jsk. kohtuniku juures arutusel Julius Rebase süüdistusasi Tartu üldhaigekassale valeteadete andmises, mis leidis kohtus kinnitust ja mille eest kohus karistas J. Rebase kahenädalase arestiga tingimisi, kaheaastase katseajaga, ühtlasi temalt sisse nõudes kohtumaksu Kr. 4.—. J. Rebane on Tartus asuva rätsepatöötoa valdaja.

Kindlustusameti otsuseid

8. jaoskonna tööinspektori ringkonna kindlustusameti 20. augusti 1938. a. koosolekult

Haigekassa kohustustest arsti sõidukulude tasumisel.

Herbert Pastaruse kaebus Viljandi ühishaigekassa 12. detsembrist 1937. a. peakoosoleku otsusele temale haigusabiraha mittemaksmise asjas.

H. Pastarusele on kutse saadetud.

Aruandja kannab ette Viljandi ühishaigekassa liikme Herbert Pastaruse edasikaebuse Viljandi ühishaigekassa peakoosoleku otsusele 12. detsembrist 1937. a. Edasikaebus saabus 28. detsembril 1937. a. ja seega õigel ajal.

Andmete järgi Viljandi ühishaigekassa liige Herbert Pastarus, elukohaga Suislepa vallas, haigestus 25. mail 1937. a. Haige läks samal päeval Suislepa jaoskonnaarsti juure, kes on Viljandi ühishaigekassa lepinguarst. Suislepa jaoskonnaarst ei olnud kodus ja 39-kraadilise ihusoojusega haige Herbert Pastarus kutsumis välja arsti Tõrva linnast, kes ei olnud Viljandi ühishaigekassa lepinguarst. H. Pastarus tasus arsti sõidukulud Kr. 6.—. Seda summat Viljandi ühishaigekassa ei maksnud tagasi, põhjendades, et kodukorra määruste järgi haigekassa ei tasu arstidele sõidukulusid. Riigi Teatajas nr. 87/88 — 1925. a. väljakuulutatud

üldmäärused haigekassa liikmete ravitsemise korralduste kohta — § 9 eeskirjade järgi haigekassa on kohustatud tasuma kassaliikmete ravikulud sotsiaalministri poolt antud alustel. Riigi Teatajas nr. 66 — 1928. a. avaldatud aluste järgi on haigekassa kohustatud maksma ka arsti sõidukulud, kui haigekassal ei ole võimalik kassaosalisele anda arstiabi natuuras. Raskel haigel H. Pastarusel ei olnud saadaval haigekassa lepinguarsti abi ja sellega ühenduses eelpoolnäidatud üldmääruse eeskirjade järgi haige ei saanud haigekassalt arstiabi ja arsti sõidukulude küsimus tuleb lahendada Riigi Teatajas nr. 66 — 1928. a. väljakuulutatud aluste I jao eeskirjade kohaselt.

Herbert Pastarus oli töövõimetult haige kuni 9. juunini 1937. a. ja Viljandi ühishaigekassa ei maksnud temale abiraha haiguspäevade eest, põhjendades seda sellega, et haige Herbert Pastarus ei teatanud haigekassale oma töövõimetust tekitavast haigusest Viljandi ühishaigekassa määruste § 47 eeskirjade järgi. Määruste § 47 eeskirjade järgi H. Pastarus oleks pidanud võtma Suislepa jaoskonnaarstilt haiguslehe ja selle rebitava osa saatma haigekassale. Herbert Pastarus oma haiguse kestvusel seda ei teinud. Esimesel haiguspäeval 25. mail 1937. a. ei olnud Suislepa jaoskonnaarst kodus; aga järgmistel päevadel ei olnud H. Pastarusel takistusi haiguslehe väljavõtmiseks. H. Pastaruse abiraha suurus oleks 15 haiguspäeva eest à Kr. 0,80 = Kr. 12,00.

H. Pastarus ei ilmunud.

Kindlustusamet aruandjat ära kuulates leidis, et Herbert Pastaruse palve tuleb osaliselt rahuldada, ja Kindlustusameti seaduse § 13 I jao p. 11 põhjal otsustas tühistada Viljandi ühishaigekassa volinikkude peakoosoleku 12. detsembri 1937. a. protokollis punkt 3 lit. 3 tehtud otsuse osa Herbert Pastaruse arsti sõidukulude tagasimaksu keelu kohta. Abiraha asjas kaebus jätta tagajärjeta.

8. jaoskonna tööinspektori ringkonna kindlustusameti piirkonnas tegutsevate haigekassade seisukord 1938. a. I poolaastal.

Aruandja kannab ette Viljandi ühishaigekassa aruande 1. juulil 1938. a.

Kassaliikmeid 1. juulil 1938. a. — 1691, 1. jaanuaril 1938. a. — 1472 ja 1. juulil 1937. a. — 1627.

Varanduse üldseis 1. juulil 1938. a. Kr. 45.258,35, 1. jaanuaril 1938. a. Kr. 47.140,41. Seega langus Kr. 1.882,06.

Tagavarakapital 1. jaanuaril 1938. a. Kr. 11.741,69 ja 1. juulil 1938. a. Kr. 7.632,91. Seega tagavarakapitali langus 1938. a. Kr. 4.108,76 ehk 35%. Tööstusliku töö seaduse § 334 eeskirjades lubatud 50% ülemmäärast. Tagavarakapital on langetatud kunstlikult Kr. 2.000,00 võrra selle summa ümberkandmise teel kinnis- ja vallas kapitali arvele maikuus 1938. a. See ülekanne ei ole kooskõlas Viljandi ühishaigekassa volinikkude peakoosoleku otsusega 12. detsembrist 1937. a. Peakoosoleku poolt vastuvõetud 1938. a. eelarves kuludes on ette nähtud Kr. 2.000,00 kinnisvara muretsemise fondi ja sellele vastav tulu on nähtud ette 1938. a. eelarves loomulikus korras laeku-

nud tuludest, mitte aga ülekandega tagavarakapitalist.

Liikmemaks 1½ %.

Põltsamaa ühishaigekassa.

Kassaliikmeid 1. juulil 1938. a. — 320, 1. jaanuaril 1938. a. — 284 ja 1. juulil 1937. a. — 257.

Varanduse üldseis 1. juulil 1938. a. Kr. 5.183,39 ja 1. jaanuaril 1938. a. Kr. 5.133,46. Seega tõus Kr. 49,93.

Tagavarakapital 1. jaanuaril 1938. a. Kr. 4.474,82, 1. juulil 1938. a. Kr. 4.378,97. Seega langus Kr. 95,85.

Liikmemaks 2%.

Kindlustusameti liige P. Paal, kui Viljandi ühishaigekassa asjaajaja, teatab, et juhu, kui Viljandi ühishaigekassa tagavarakapital ähvardab langeda alla 50% ülemmäärast, siis puuduv osa kantakse kinnis- ja vallasvara kapitali arvelt tegevuskapitali arve kaudu tagavarakapitali arvele tagasi.

Kindlustusamet, aruandja ja liikme P. Paali seletust ära kuulates ja Kindlustusameti seaduse § 13 I jao p. 16 põhjal, otsustas võtta teadmiseks Viljandi ja Põltsamaa haigekassade seisukorra kohta 1938. a. I poolaastal esitatud andmed.

7. jaoskonna kindlustusameti 20. aprilli 1939. a. koosolekult.

Narva üldise haigekassa kinnisvara muretsemise palve läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Narva üldise haigekassa palve J. Ivanovile kuuluva kinnisvara (maja Narvas, Hermannini tän. nr. 15/17) ostmise küsimuse Narva üldisele haigekassale uuesti arutusele võtta ja haigekassale luba anda nimetatud kinnisvara ostmiseks. Palves on toodud ostuga seoses olevad tingimused, andmed haigekassa tegevusest ja juurelisatud plaani kohaselt haigekassa asutuste paigutamise kava nimetatud majja. Palvele on veel juure lisatud nimetatud majja tarvilise remondi ja ümberehituse eelarve. Asja arutusele ilmunud Narva üldhaigekassa juhatusel liikmed A. Mägi ja H. Lill andsid seletusi majja ostu küsimusega seoses olevate küsimuste kohta.

7. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet, asja arutamud,

leidis:

1) Kindlustusamet, oma koosolekul 3. oktoobril 1938. a., läbi vaadanud Narva üldhaigekassa volinike peakoosoleku protokoll 22. maist 1938. a., kus peakoosolek on otsustanud haigekassale kinnisvara omandada, võttis selle otsuse teadmiseks. Seega kindlustusamet ei ole keelnud Narva üldhaigekassale kinnisvara ostmist.

2) Kindlustusameti koosolekul 29. detsembril 1938. a. oli läbivaatamisel Narva üldhaigekassa poolt esitatud Narvas, Hermannini tän. nr. 15/17, asuva J. Ivanovi kinnisvara, ostumüügilepingu kava, kindlustusamet jättis selle kava nimetatud koosoleku protokollis toodud motiividel kinnitamata.

3) Arvesse võttes pkt. 1. toodud ja käsitades Narva üldise haigekassa põhikirja § 2, mille järele haigekassa omab juriidilise isiku õigused ja võib varandusi omandada ja võõrandada, ei saa kindlustusamet takistada haigekassat maja ostmisel.

4) Kuna ei ole esitatud pöördelise tähtsusega asjaolusid, kindlustusamet ei leia võimaliku olevat kõnesoleva maja ostmise otsust aktsepteerida oma koosoleku protokollis 29. dets. 1938. a. päevakorra pkt. 2 all toodud motiividel.

Eeltoodu põhjal 7. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet

otsustas:

kindlustusameti otsust 29. dets. 1938. a. Narva üldisele haigekassale kinnisvara ostu küsimuses ümberotsustamisele mitte võtta.

7. jaoskonna kindlustusameti 20. aprillil 1939. a. koosolekult.

Fromhold Lepp'a seletuse pärimine Kreenhelmi haigekassa juhatuse tegevuse kohta esindajate saatmise asjas kongressidele.

Aruandja kannab ette Fromhold Lepp'a seletuse pärimise 10. III 39. a. haigekassa juhatuse õiguse kohta saata esindajaid kongressidele ja leiab, et vastavalt kindlustusameti seaduse eeskirjadelle tuleb Fromhold Lepp'a palve läbi vaatamata jätta, kuna kindlustusamet ei ole kompetentne abstraktsete seletuste andmiseks, mis on kindlustusnõukogu ülesandeks.

Kindlustusamet leiab aruandja ettepaneku põhjendatud olevat.

7. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet kindlustusameti seaduse ja kodukorra juhatusel

otsustas:

jätta Fromhold Lepp'a palve läbi vaatamata.

4. jaoskonna kindlustusameti 14. aprillil 1939. a. koosolekult.

Pärnu ühishaigekassa liikme Ants Jalango kaebus väikekätiste volinikkude valimise asjas.

Kutse asjaosalistele saadetud. Koosolekule ilmus haigekassa juhatuse esimees A. Elend.

Aruandja kannab ette, et Pärnu ühishaigekassa põhikirjas ettenähtud tähtajal on sama haigekassa liikme Ants Jalango poolt esitatud kindlustusametile kaebus selle kohta, et 12. märtsil 1939. a. ärapeetud Pärnu ühishaigekassa alla kuuluvate väikekätistes töötavate kassaliikmete hulgast haigekassa volinike valimiskoosolekust on võtnud osa ja on valitud volinikuks haigekassa ametnik Verner Tarand. Kuna väikekätiste volinike valimiskoosolekust võivat võtta osa neis väikekätistes töötavad kassaosalised, kus töö on vähem kui kümme isikut. Pärnu ühishaigekassa kindlapalgalises teenistuses olevate isikute arv olevat aga suurem, võimaldades teostada iseseisvaid valimisi (põhikirja § 54), mis pärast ta palub kindlustusametit tühistada V. Tarandi volinikuks valimine ning valimised terves ulatuses, kuna selle ebaseadusliku

koosseisu tagajärjel on pääsenud volinikuks isikud liisu läbi.

Aruandja märgib, et haigekassa kindlapalgalises teenistuses on 26 isikut ning asjaotimetusle juurelisatud Pärnu ühishaigekassa väikekätiste volinikkude valimise koosoleku protokollil andmeil vastavad J. Jalango kaebuses esiletoodud asjaolud tõele.

Kindlustusamet, aruandja ettekande ja haigekassa esindaja seletuse kuulanud, leiab, et väikekätiste volinikkude valimise koosolekust on osa võtnud ja volinikuks valitud haigekassa ametnik, kes säärase väikekätiste teenistuses ei seisa, millised volinikkude valimiseks ühendatakse, ja kuna selle ebaseadusliku koosseisu tagajärg võis mõjutada valimisi ja volinikuks on saanud isikuid liisu läbi, siis kindlustusamet kindlustusameti seaduse ja kodukorra põhjal

otsustas:

tühistada 12. märtsil 1939. a. teostatud Pärnu ühishaigekassa väikekätiste volinikkude valimised.

Otsuse tegemisest ei võtnud osa kindlustusameti liikmed Pärnu ühishaigekassast J. Rändvee ja H. Raide.

4. jaoskonna kindlustusameti 14. aprillil 1939. a. koosolekult.

Pärnu ühishaigekassa liikmete H. Raide ja V. Niiti kaebus 2. aprillil 1939. a. ärapeetud haigekassa volinikkude peakoosoleku kohta.

Kutsed asjaosalistele saadetud. Koosolekule ilmus Pärnu ühishaigekassa esimees A. Elend.

Aruandja kannab ette, et Pärnu ühishaigekassa juhatuse liikmete H. Raide ja V. Niiti poolt on esitatud kindlustusametile kaebus selle kohta, et 2. aprillil 1939. a. ärapeetud Pärnu ühishaigekassa volinike aastapeakoosolekust võtnud hääleõigusega osa väikekätiste volinikud terves koosseisus, kellele valimiste seadusepärasuse vastu esitatud protest kindlustusametile ja palutud need valimised tühistada. Peale eelnimetatute võtnud volinike peakoosolekust osa ka isikud, kelle osavõtt pole olnud millegagi õigustatud ega põhjendatud, kes aga mõjutanud koosoleku käiku. Eeltoodud põhjustel paluvad nimetatud haigekassa liikmed 2. aprillil 1939. a. volinike peakoosoleku otsused tühistada ja ühishaigekassale ette kirjutada uue korralise peakoosoleku kokkukutsumise.

Aruandja märgib, et haigekassa revisjonikomisjoni esimehe A. Jalango poolt on 12. märtsil 1939. a. ärapeetud väikekätiste volinike valimiskoosoleku kohta esitatud protest kindlustusametile. Kindlustusamet, 12. III 39. a. ärapeetud väikekätiste volinike valimise koosoleku kohta esitatud protesti eelmise päevakorra punktina läbi vaadanud, leidis, et nimetatud volinike valimised tulevad seal asetleidnud väärnähetega pärast tühistada.

Kindlustusamet, aruandja ettekande ja poolte seletuse kuulanud ning asja arutanud, leiab, et 2. aprillil 1939. a. ärapeetud haigekassa volinike aastapeakoosolekust on osa võtnud väikekätiste volinikud, kellele valimistel 12. III 39. a. on ilmnenu

just kõrvalekaldumisi ja tähendatud väikekätiste volinike valimise koosoleku ebaseaduslik koosseis võis mõjutada volinike valimisi, mille pärast eelmise päevakorra punkti all 12. III 39. a. teostatud väikekätiste volinike valimised said tühistatud, kes aga aastapeakoosolekust osa võtsid ning sellega võisid mõjutada peakoosoleku otsuseid ja kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 11 ja 16 põhjal

otsustas:

tühistada 2. aprillil 1939. a. ärapeetud Pärnu ühishaigekassa volinikkude peakoosolekul tehtud otsused ning kirjutada haigekassale ette uus korraline peakoosolek kokku kutsuda.

Otsuse tegemist ei võtnud osa kindlustusameti liikmed Pärnu ühishaigekassast H. Raide ja I. Rändvee.

Pärnu ühishaigekassa volinike 2. aprilli 1939. a. peakoosoleku protokollil läbivaatamine.

Kutsu koosolekust osavõtmiseks on saadetud asjaosalistele.

Aruandja kannab ette Pärnu ühishaigekassa volinikkude 2. aprilli 1939. a. korralise aastapeakoosoleku protokollil.

Samal volinikkude peakoosolekul on päevakorra punkt 3 all otsustatud muuta põhikirja § 82 II lause algusest järgmiselt: „Sõiduraha maksetakse läkitatud juhatusse või revisjonikomisjoni liikmeile ja haigekassa ametnikele, samuti korralistest peakoosolekustest osavõtmise puhul väljaspool Pärnu linna elavatele ja töötavatele volinikkudele, raudteel, laevadel ja autobuseliinidel III klassi sõidutariifi järgi.“

Ühtlasi on samal koosolekul läbi vaadatud ning kinnitatud 1938. a. tegevuse aruanne ja valitud uus juhatus ning revisjonikomisjon.

Kindlustusamet, aruandja ja poolte seletused kuulamad, leidis, et eelmise päevakorra punkti all tehtud otsuse põhjal kuulub ka Pärnu ühishaigekassa peakoosoleku 2. aprilli 1939. a. protokoll tühistamisele, kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal, ja

otsustas:

Pärnu ühishaigekassa volinikkude 2. aprilli 1939. a. korralise peakoosoleku protokollil tühistada.

Haigekassade tegevusest

Viljandi ühishaigekassa 1938. a. tegevuse ülevaade.

Viljandi ühishaigekassal oli 1938. a. iga kuu keskmiselt 1567 liiget. Liikmete arvus suuremaid muutusi ette ei tulnud, vaid see arv püsis enamasti samasena. Sissetulekuid sai haigekassa 1938. a.:

liikmemaksude näol	kr. 116.288,55
juuremaksude „	„ 116.288,55
ravikapitali „	„ 211.728,75
puhastulu kinnisvaralt	„ 610,59
kapitalidelt %	„ 568,34
miüüdavatest trükitöödest	„ 67,60

Kokku: kr. 55.754,38

ja pealeselle veel mõningaid vähemaid tulusid. Liikmemaksu ja juuremaksu aluseks oli 1,5% kassaliikmete palkadest ja ravikapitaliks 2%, seega võeti kokku kindlustusmaksse 5% kassaliikmete palgasummadelt.

Maksude laekumine sündis korralikult. Ainult mõningail üksikjuhtumel tuli makse nõuda tööinspektori kaudu. Haigekassa on aga tegelikult kõik kindlustusmaksud kätte saanud. Maksude tasumisel mõne väikese käitise poolt tuli ilmsiks ka maksude vähemnäitamisi. Need varjatud maksud nõuti haigekassa poolt sisse kohtu korras ja ühtlasi said ka maksude varjajad vastavad karistused.

Kulusid kandis haigekassa 1938. a. liikmete abistamiseks:

abirahade maksmiseks	kr. 11.902,73 ja
arstamise kuludena	„ 27.580,91

Kokku: kr. 39.483,64.

Seega kulu iga liikme abistamiseks kr. 26,32. Tuluks oli aga iga liikme kohta kr. 36,20.

Perekonnaliikmete kohta, keda oli keskm. 1200 liiget, oli kulu:

abirahade näol	kr. 990,— ja
arstamise kuludena	„ 6.230,74

Kokku: kr. 7.220,74.

või keskmiselt kulu iga perekonnaliikme peale kr. 6,17. Seega kokku kulu igale kassaliikmele ühes tema perekonna abistamisega kr. 32,49. Sellega jäi üle igalt kassaliikmelt tulude ja kulude vahelkorda arvestades igasuguste teiste kulude katmiseks kr. 4,29.

Valitsemiskuludeks tarvitas haigekassa 1938. a. üldse kr. 6.280,50, mis teeb välja iga kassaliikme kohta kr. 4,18. Erakorralisi kulusid kandis haigekassa oma ambulatooriumide sisseeadmise näol ja arstirohtude muretsemiseks ümarguselt kr. 9.000,—. Abistamise normid Viljandi ühishaigekassas on peale mõne üksiku erandi maksimaalsed, mis seaduses on ette nähtud.

Nii tasuti abirahasid, kui haigus oli kestusega 7 või enam päeva:

perekonnaga kassaliikmeile % keskm. päevapalgast ja
vallalisile kassaliikmeile ½ keskm. päevapalgast.

Haiguse kestusel alla 7 päeva tasuti abiraha alates 3. päevast. Sel juhtumil ei maksetud tasu pühade ja pühapäevade eest, kui need langesid selle 6-päevase töövõimetust tingiva haiguse hulka.

Muide, abiraha ei tasutud pühade ja pühapäevade eest juhtumel, kui need olid haiguse algus- või lõpp-päevadeks, hoolimata haiguse kestusest. Teistel juhtumitel tasuti abiraha kõigi päevade eest.

Matmisabirahaks makseti kassaliikme surma korral selle 30-kordne keskmine päevapalk sellele, kes surmu mattis.

Hammaste ravimine on Viljandis nii kassal kui ka nende abiõiguslikele perekonnaliikmele täiesti maksuta, välja arvatud kunsthambad, missuguseid kassa perekonnaliikmele üldse ei anna ja kassaliikmeil tuleb endil ravihinnast tasuda 50%. Muidu on kassaliikmeile igasugused ravid maksuta, ka eriravid, peale arstide poolt nimekirja võetud

patentrohtude, missuguseid antakse 50%-lise juuremaksu eest. Neile rohtudele maksavad aga perekonnaliikmed juure 65% ja teistele patentikatele 50%. Arstiabile ja mitte-patent-rohtudele perekonnaliikmeil mingisugust juuremaksu ei ole.

Ravikapitalis oli haigekassal 1938. a. ülekulutus kr. 4018,38 ehk ümargusest 18% üldisest laekunud ravikapitali summast. Ülekulutused on tingitud peamiselt kassaliikmete madalatest palkadest, milledeelt võetav 2%-line maks on väike. Taudede ega mingisuguseid epideemilisi haigusi 1938. a. ette ei tulnud.

Oma raviasutustena pidas haigekassa ülal hambaravi-ambulaatoriumi, mis on rahuldanud haigekassa nõudeid. Iga tehing, pandud plomb jne. läks haigekassal ambulaatoriumis maksma keskmiselt 80 senti.

Muid raviasutusi haigekassal 1938. a. ei olnud. Uued raviasutused asutati alles selle aasta detsembrikuus ja nende tegevusest saab pildi anda alles 1939. a. aruandes.

Arstiabiandmine 1938. a. sündis vaba arsti valiku põhimõttel, missugune süsteem läheb haigekassale kõige kallimaks, olgugi et arstiasu normid vastavate lepingute põhjal haigekassale ei olnud kallid. Nende madalate tasude juures tuli arstide poolt ette nurisemisi, kuid haigekassa ei oleks suutnud ka enam tasuda. Samuti võeti apteekidelt võimalus anda haigekassale enam kui 20% hinnaalandust arstirohtudelt, mille tagajärjel oldi sunnitud teid otsima, kuidas eelarvetasakaalus hoida ja anda kassaliikmeile sama-sugust ravi nagu seda suudeti anda senini. Jäädi peatuma ambulaatorsele süsteemile, mis leidis ka teostamist. Tahetakse loota, et ambulaatoriumid suudavad pakkuda korraldiku ravi, kuna arstlikuks personaaliks neisse palgati Viljandist vabade arstide hulgast suurima praksisega arstid. Samuti asutati ambulatooriumi juure ka rohtude valmistamise osakond. Need asutused kokku peaksid suutma kassale odavamate kulude juures pakkuda sama mida anti senini arstiabi näol kassaliikmeile.

Üldiselt peab aga toonitama, et laiemaid võimalusi arstiabi näol saaks anda ainult kassa suuremate sissetulekute juures. Sissetulekute suurus sõltub aga täiesti töötasudest, mispärast oleks üldse tarviline palkade tõstmine, sest meie tööliste palgad on niivõrd madalad, eriti Viljandis, et väikesed sissetulekud ei võimalda inimväärset elamist ja sellega soodustatakse töölispererkondades igasuguste haiguste levimist. Arst aga ühes apteekriga seda ära ei hoida, vaid neil, kellesse see puutub, tuleks sellele tõsisemalt vaadata ja olukorda parandada.

Haapsalu ühishaigekassa peakoosolek.

Pühapäeval, 2. aprillil 1939. a., peeti Haapsalu ühishaigekassa korraline peakoosolek, millest võttis osa 31 volinikust 26.

Koosoleku avas kassa juhatuse esimees Jaani.

Koosoleku juhatajaks valiti vol. Soosalu ja protokollijaks asjaajaja Teras.

Kassa 1938. a. tegevuse aruande kohta sõnavõtte ei olnud ja see kinnitati ühel häälel.

Kassaosaliste toetusrahade kärpimisel koosolek võttis vastu juhatuse ettepaneku, mille järgi hakatakse toetusraha maksma teisest haiguspäevast alates senise esimese päeva asemel. Juhatuse põhjendab oma ettepanekut sellega, et haiguste kestuse ja rohkenemise tagajärjel ilmneb väike puudujääk, ja kui see nii edasi kestab, siis aasta lõpuks oleks puudujääki umbes Kr. 1000.— ümber. Esimese haiguspäeva toetusrahast ilmajätmine katab selle puudujäägi. Kui kassa tegevus peaks kujunema stabiilseks, siis on järgmisel peakoosolekul võimalus see kitsendus ära jätta, mis oleks soodustuseks alatistele kassaosalistele ja pidurdaks ühepäevalisi haigusjuhtumeid.

Kassaosaliste perekonnaliikmete toetusnormides tehti paar väikest soodustusmuudatust: 1) Perekonnaliikmel võimaldatakse senise 3 hamba plombeerimise asemel 4 hammast plombeerida haigekassa kulul ja 2) hambaharvi suretamise eest maksas 75 senti. Kõik teised normid jäävad endisteks.

Kassa juhatusse valiti Emmus, Tromm, Jaani, Loik — endised — ja Soosalu — uus.

Revisjonikomisjoni valiti Tiit, Reimaa — endised — ja Ranna — uus.

Tallinna Linnaettevõtete haigekassa 25-aastast kestvust pühitseti 16. aprillil Kaubandus-tööstuskoja saalis kontsert-aktusega. Avakõne pidas ins. K. Mauritz. Pärast muusikalist osa andis haigekassa juhatuse esimees J. Pink põgusa ülevaate haigekassa asutamisest ja arengust kuni tänapäevani. Aktusekõne pidas vanem tööinspektor J. Põllupüü, peatudes Eesti haigekassade kujunemise juures. Üteldi hullu tervitust. Eesti Haigekassade Liidu poolt tervitas esimees K. Luik. Suusõnaliselt või kirjalikult tervitasid kõik haigekassad.

Õhtul oli haigekassa juhtivatele tegelastele ja kutsutud külalistele samas korraldatud koosviibimine, kus peeti rida lauakõnesid.

Rakvere ühishaigekassa volinike peakoosolek oli 23. apr. 1939. a. Koosolekut juhatas A. Kalbus.

Kinnitati 1938. a. lisaeelarve nr. 1 2500 kr. suuruses ja haigekassa kinnisvara ekspluatatsiooni 1938. a. lisaeelarve 189 kr. 75 s. suuruses.

1938. a. aruanne, mis näitas 5509 kr. suurust ülejääki, kinnitati.

1939. a. ravikorraldust ja norme täiendati.

Juhatusse valiti: P. Müürsepp, J. Aboh, H. Raag, F. Vendt, E. Millkop; revisjonikomisjoni valiti: K. Loo-rits, A. Kalbus ja H. Meister.

Otsustati põhimõtteliselt pooldada „Sihtasutise Rakvere Haiglad“ liikmeks astuda ja volitati haigekassa juhatust sellekohaseid kokkuleppeid sõlmima, allkirju andma ja tegevuskapitali ülejääkidest sissemaksu tegema.

Sotsiaalkindlustus

Tööstur, tööline ja haigekassa. Töösturite märgukiri tööliste haiguskindlustuse seaduse rikkumise kohta. Tartu Töösturite Keskühingu poolt on saadetud märgukinjad Kaubandus-tööstuskojale ja Käsitööstuskojale, milles tähendatakse, et seaduseandlikul teel on pandud kehtima korraldused, mis kindlustavad tööli- sele ja tema perekonnale töötasu kaotuse puhuks õiguse rahalisele toetusele. Üheks sellaseks toetuse liigiks on tööliste haigus- kindlustus, mis omab tööliste suhtes väga suure ja elulise tähtsuse. Peaks olema loomulik, et ka tööliskond ise selle teostamisele suuremal määral tähelepanu osutaks ja kaasa aitaks. Kuid on selgunud ka vastupidist.

Meil kehtiva sündusliku haiguskindlustuse juures ei lasu kindlustusega seotud kulud mitte üksinda tööliisel, vaid ka tööandjal-ettevõtjal. Et tööandja oma kohustusi korraldikut täi- daks, on võetud vastavad sätted kriminaal- seadustikku, mille alusel karistatakse seadu- se rikkujaid. Tegelikus elus on aga küllalda- selt juhtumeid, kus ka tööline esineb hai- guskindlustuse alal kehtimapanud korral- duste rikkujana, kuigi nende täitmine toimub eeskätt just tööliste huvides. Nii on esinenud juhtumeid, kus tööliised on avaldanud soovi fiktiivlepingu tegemiseks, mille järgi nende tasu näidatakse madalam tegelikult saada- vast tasust, mille alusel arvatakse haige- kassa maksu. Juhul, kui ettevõtte pidaja an- nab need andmed haigekassasse tööliise soo- vil, on ta rikkunud seadust ja ettevõtjat octab asja avastamisel kuni 6-kuuline karis- tus vanglas. On veel teisigi juhtumeid, kus tööline võib ettevõtjat ahvatleda kuriteole. Seni pole aga teada juhtumeid, et ka tööliisi oleks seepärast süüdistatud või vastutusele võetud. Niisugusel juhul, kus sõlmitakse fiktiivleping, on ka tööline üheks süüteo kaasosaliseks. Seepärast olevat täiesti loo- mulik, et ka tööline kui süüteo kaasosaline võetaks vastavate seadussätete järgi kohtu poolt vastutusele.

Tartu Töösturite Keskühing avaldab soovi, et seda küsimust kaaluksid Kaubandus-töös- tuskoda ja Käsitööstuskoda ja astuksid selle puuduse kõrvaldamiseks vastavaid samme. Oleks soovitatav, et vastavad ametiisikud (töö- inspektorid, haigekassa ametnikud j. t.) niisu- guste süütegude jälitamisel ning süüdistuse tõstmisel täiendaksid süüdistust nii, et seadu- sest üleastumistel võetaks vastutusele koos töö- andjaga ka tööline-töövõtja. „Post.“

Tartu üliõpilaskonna haigekassa asuta- takse üliõpilaskonna esinduse juures. Haige- kassa annab haiguse korral üliõpilastele täiesti või osaliselt tasuta arstiabi.

Liialdustest haigekassades. Töölisvane- mate konverentsil puudutas majandusminis- ter L. Sepp ka vanaduskindlustust. Ta mär- kis, et olevat kaalumisel, kas mitte võtta haiguskindlustuse tuludest lisasummasid va- naduskindlustuse teostamiseks. Nimelt hai- gekassade tegelaste keskel kõmeldavat liial- dustest. Seega minister vihjas arstiabi ja arstimate osalisele maksustamisele, millest on

kõneldud mõnede haigekassade tegelaste poolt.

Mis puutub liialdustesse ravi alal, siis on ju üksikuid nähteid, mis on märgitud haigekas- sade aruannetes, tuleb ette ka väärmähteid, kuid sarnaseid liialdusi ei ole, millel arvel saaks käpida arstiabi ja arstimate andmise seniseid norme. Arstiabi ja arstimate osali- negi maksustamine küll vähendaks ravikulu- sid, kuid ei kaotaks liialdusi ega väärmähteid, vaid kokkuhoid sünniks — rahva tervishoiu arvel: just need haigekassa liikmetest, kus abi kõige tarvilikum, hoiduksid raha puudusel õigeaegselt ravimisest. Kannataks rahva tervishoid. Need summad aga, mis sellasest kokkuhoiust saadakse, kulluksid ravihinna tõstmiseks.

Haigekassad saavad ühes ravimaksuga tulusid kõige enam 6%, töötasude järgi ar- vestades. Selle tulu arvel on haigekassad seni suutnud täita vaid hädalisi ülesandeid. Suures jaos haigekassades ei ulatu abistamis- normid seaduses ettenähtud maksimumini. Ei ole suudetud kulusid teha haiguste ärahoid- miseks, ei ole suudetud isegi äärmikute kaitseks kõike seda teha mis võimalik. Kui haige- kassamaksu piiratakse veelgi, siis halvaks see seni väljalakujunenud tegevust. Haigekassadei on raskusi 6%-lisegi maksu juures. Kui see ühe või mõne protsendi võrra vähendatakse, siis satuvad nad pärisraskustesse. Tuleb arvestada ka seda, et töötasu on madalad, haigestumiste ja õnnetuste arv aga suur.

Meie arvates ei ole võimalik uues seaduses vähendada haigekassa maksu.

Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlusta- mist ei saa ometi teostama hakata rahva tervishoiu arvel: kui vähendada haiguskind- lustust ja ravivõimalusi, siis on selle tulemu- seks — invaliidide ja enneaegselt tööjõuetute arvu tõus.

Ka on Eesti sotsiaalkindlustuse kulud pal- ju väiksemad kui mujal, kus selleks otstar- beks siiski enam summasid leitakse.

Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlusta- miseks tuleb leida tuluvallikaid, ilma et see sünniks haiguskindlustuse arvel.

L. J.

Käsitööliste kindlustamisest kinjutab „Uus Eesti“ nr. 114, tuues ülevalte Saksamaa kind- lustuskorraldusest. Kinjutuses märgitakse, et hoolimata käsitööliste poolt avaldatud soovist luua omaette kindlustusasutus, on Saksamaal sellest loobutud, et hoiduda kindlustuse kil- lustamisest, kuna suurem asutus on elujõuli- sem ja risiko vastu kindlustatud.

Meil on nõutud sotsiaalkindlustuse laiend- damist kõigile töövõtjale, ka käsi- ja kodu- tööliste.

Töökaitse

Tööõnnetuste vältimise ees- kirjade mittetäitmise pärast sulet i Tartus ja Tartumaal 5 käi- tist. 5. jaoskonna tööinspektori poolt on käesoleva aasta aprilli- ja maikuus suletud tööõnnetuste vältimise eeskirjade mittetäit-

mise pärast Tartus ja Tartumaal osaliselt või täieliselt 5 tööstuslikku kättist. Nimelt katkestati Tartus, Oa t. 4—6, asuvas R. Kaltenberg ja Kohnahavabriku trumli-ruumis töötamine seepärast, et trumlite rihmastik ja transmissioonivõll olid täiesti kaitseta, ja n-n. poomitoas seepärast, et see oli sisselangemise ohus. Tartu vallas Lubja veski juures asuv dr. V. Sumbertg'ile kuuluv latilõikus suleti seepärast, et sõrsaag ja selle juure monteeritud freeserid ning saagi käivitav 15 sm laiune veorihm olid täiesti kaitseta. Kambja vallas asuv Verner Behm'i „Ariku“ jahuveski ja villatööstus suleti seepärast, et villatööstuse masinad ja transmissioonivõllid ning jahuveski masinad olid täiesti kaitsemata, põrandad olid katkised ja murdunud. Kiidjärve vallas asuv K. Toru ja J. Kasper'i Kiidjärve jahuveski suleti seepärast, et veskimasinad, transmissioonivõllid, hammasrattastik ja veorihmad olid täiesti kaitsemata. Ka suleti Kiidjärve vallas asuv E. Allas'e Kiidjärve saeveski ja villatööstus, millel olid puutööstuse masinad (saeakaater, hõvelmasin, sõrsaed) ja masinate veorihmastik kaitsemata ning põrandad katkised.

Puudulikust laekindlustamisest annab tunnistust see, kui kaevanduse lagi sisse langeb. Sellane õnnetus Kiviõlis peab juhtima tähelepanu sellele, et kaevandustes täidetakse kõiki neid eeskirju, mil on otstarbeks õnnetuste vältimine.

Tööstuslike kättiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruuse muutmist nõudis Üleriikliku Eesti Metallitöösturite Liidu peakoosolek. Otsustati läkitada eridelegatsioon sotsiaalministri juure. Soovitakse, et määrust „pehmentataks“ väike- ja kesktööstuste suhtes.

Tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrused sisaldavad minimaal nõudeid, mille täitmata jätmise väike- ja kesktööstuses oleks ohtlik rahva tervisele.

Tervishoid

Imikute suuremus Eestis oli 1937. a. Eesti Statistika andmeil: 1649 imikut ehk arvatud 1000 samal aastal elussündinule 90,7 ning 1000 samal ja eelmisel aastal elussündinule — 90,6. Võrreldes eelmise aastaga on esimene koefitsient suurenenud 1,6%, teine aga näitab tõusu vaid 0,6%. Imikute suremuskoefitsient linnades oli 80,6 ja maal 93,4. Surma põhjusi: kaasasündinud arenemishäired ja imikute haigused — 23,9, hingamis- ja elundkonna haigused — 15,1, seedimis- ja elundkonna haigused — 14,9, erkkonna ja meelte-elundite haigused — 13,0, nakkus- ja parasitaarsed haigused — 9,9.

Esmaabipunktide asutamist allmaakaevanduses nõuavad töölised põlevkivikaevandustes. Praeguse olukorra juures on esmaabi, mis antakse tööstuste ambulatooriumides, sageli hiline.

Tervishoiuala korraldamise seaduse, tervishoiupersonaali kutsetegevuse seaduse ning raviasutuste ja laboratooriumide seaduse arutamise jäi Riigikogu istungjärgu lõppedes pooleli. Arvatavasti tulevad need seadused Riigikogus vastuvõtmisele kas tänava aasta lõpul või tuleva aasta algul.

Arstide-eriteadlaste kutsekorralduse määrus, mis avaldatud RT 1939, 30, 218, jõustus 1. mail 1939. a.

Mimesugusi

Põllutööliste palgad tuleks reguleerida — kirjutab „Lääne Elu“, kuna palgad näitavat järjekindlat tõusu. Muidugi nõutakse reguleerimist selleks, et ära hoida palgade tõusu. Missugune „mentaliteet“ neile „reguleerijaile“ on omane, näeme sellestki, et kaevatakse, nagu maksetaks maanteede parandustel, sildade ehitustel, kraavide kaevamistel jne. kõrget töötasu, mis olevatki peamiseks põhjuseks, miks meil on puudus põllutöölistest. Järeldus: jäägu kraavid kaevamata, maanteed parandamata, sillad ehitamata, siis on rohkem põllutöölisi.

„L. E.“ leiab, et „oleks vajalik ühes korraga soetamisega ka hakata reguleerima tööpalkade kõrgust, kohandada seda inimitöö tasuvuse järele. Ja esimene samm selles oleks äsja nimetatud kõrgete palgade teenimise võimaluste ärajätmise. Ei maksaks olla tööliste suhtes nii hoolitsev, kalkuleerides tema elatismiinimumi, et tööline, eriti põllutööline, peab 5—6 kuuga nii palju teenima, et ülejäänud osa aastast saaks sellega ilma tööta ära elada“ jne.

„Tööline näib olevat aga mingi erilist hoolitsust vajav olevus. Tema peab tingimata talvel „selja peal“ olema, selleks on vaja talle ebaloomulikult kõrget palka“ — kirjutab „L. E.“.

Siit näeme, missuguseid sõgedaid ja alusetuid mõnitusi tööliste suhtes ilmub veel Eesti ajakirjanduses.

Kuritoid alkoholi mõjul 1. veebruarist 1. aprillini oli „Eesti Naise“ andmeil: Enesetapmisi-tapmisi 3, tapmiskatseid 12, muid summaajuhtumeid 14 ja vigastustega pääsmuid 19. Pussitamisi, lärmitsemisi ja hooletusi viinastunud olekus oli 407 juhtumit. Riisumisi, vargusi ja muid kuritoid 78 juhtumit. Kokku: 17 summaajuhtumit, 12 tapmiskatset, 19 vigastust ja 485 muud kuritööd.

Euroopast viiakse kullareservid P.-Ameerika Ühendriikidesse. Tänavu esimese nelja kuu jooksul läks Euroopast P.-Ameerika Ühendriikidesse kulda 900 milj. dollari eest, läinud aastal sama aja kestel 143 milj. dollari eest. Nii on Euroopa kapitalide emigratsioon kasvanud 6-kordseks. See on poliitilise pinevuse tulemus. Oma kullast suure osa on vedanud Ameerikasse Belgia, Holland, Šveits, Rootsi j. t. riigid, kel peale Inglis- ja Prantsusmaa olid suuremad kullafondid Euroopas. Inglise kuld aga kogutakse ta enese dominioidesse — Kanadasse ja Lõuna-Aafrikasse.

Restorani avamise vastu Kütte-Jõusse on töölised, kes saatsid protesükirjad vastavasse asutusse. Restoran hävitaks perekonnale ja suurendaks sotsiaalset viletsust. Ka „Kiviõlis“ restorani avamise vastu võitlesid omal ajal töölised — kuid kahjuks tagajärjetult. — Alkohoolipesade loomisest töölis-keskustesse tuleks küll rahva tervise huvi-des loobuda.

Poolast põllutöölisi Eestisse tuuakse tänavu 4200, kellest peaaegu kõik on juba kohale jõudnud.

Türi paberivabrik vallandas tellimiste vähesusel 22. aprillil 78 töölisi. Vabrikus töötas üldse 231 töölisi. Vallandati peamiselt remonttöölisi, hoovitöölisi ja pakukoorijaid.

Magistritöö tööõiguse alalt.

Tartu ülikool otsustas tunnistada õigus-teaduse magistriks pr. Veera Poska-Grünthali, kelle magistritöö aineks oli „Tööõiguslik noorte kaitse“. See on tööõiguse alalt Tartu ülikoolis esimene magistritöö. Pr. V. Poska-Grünthali, kes on tuntud nais- ja noortekaitse-tegelane, võib pidada prof. dr. A. T. Kliimanni õpilaseks.

25 aastat sotsiaalpoliitilist tegevust.

1. mail s. a. möödus 25 aastat Leopold Johanson'i sotsiaalpoliitilisest tegevusest. 1. mail 1914. a. asus L. Johanson Tartu üldhaigekassa asjaajaja kohale. Seal siirdus ta töökaitse komissari kohustetäitjaks, siis asutavasse kokku, riigikogusse, riigivolikogusse. Rahvaesinduses on ta alatasas võtnud osa võitlusest töökaitse ja sotsiaalkindlustuse eest. Tema sotsiaalministriks oleku ajal anti, vaatamata lühikestele ajale, rida töökaitse seadusi, haridusministrina kaotas ta eksamid, mis aga hiljem veel kurjemini sisse seati, teedeministrina tuli temal korraldada töid ja abistada suuri töötute hulki, mis olid maailma majanduskriisi tulemuseks.

1925. a. alates on L. Johanson tegutsenud EHliidus, olles sellest ajast peale „Töö ja Tervise“ toimetajaks, 1934. a. alates ka liidu sekretäriks. L. Johanson sulust on iga aasta ilmunud mitmetes ajakirjades ja ajalehtedes hulk artikleid töökaitse ja sotsiaalkindlustuse ning teiste sotsiaalpoliitiliste küsimuste üle.

„Töö ja Tervise“ tellimisi

võtavad vastu kõik postiasutused ja haigekassad hariliku tellimishinna eest.

SISU: 1) Kulutused ravimitele on suured — P. Margna. 2) Tööstusliku kutseoskuse seadus — J. Rebane. 3) Sotsiaalpoliitilisi päevaküsimusi — L. Johanson. 4) Rahvusvaheliselt sotsiaalkindlustuskandjate kongressilt — J. Mikkelson. 5) Kangrute tööpinge ja tervishoiuolud tekstiilvabrikus. 6) Tallinna Linnaettevõtete Haigekassa 25 a. tegevuse ülevaade — J. Pink. 7) Töölisesindajate nõudmisi ja seisukohti. 8) Valetatud Tartu üldhaigekassale. 9) Kindlustusameti otsuseid. 10) Haigekassade tegevusest. 11) Sotsiaalkindlustus. 12) Töökaitse. 13) Tervishoid. 14) Mitmesugust.

Iga haigekassa ja kutseühingu liige lugegu „Tööd ja Tervist“.
Kõik haigekassade tegelased levitagu „Tööd ja Tervist“.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

TEGEVTOIMETAJA L. JOHANSON. VASTUTAV TOIMETAJA K. LUKK.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:	Kuulutuste hind:
Aastas 150 senti	1 lhk. Kr. 50.—
6 kuu peale 75 „	1/2 „ „ 25.—
3 kuu peale 40 „	1/4 „ „ 12.50
Välismaale aastas 200 „	1/8 „ „ 7.25
Üksiknumber 15 senti.	Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41, krt. 3, II korral. Telefon 448-35.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*. Tegev toimetaja *L. Johanson*. Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*.

Ilmumise aeg 19. mail 1939. a.